

3MR

Making the Most of the Magic of Reading

JUHISED 3MR ELLUVIIMISEKS –
METOODILINE RAAMISTIK

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
ÕPPEKAVA LÜHIDALT.....	6
Arendatavad erialased pädevused.....	6
Eeldused	6
Üldine erialane pädevus	6
Spetsiifiline erialased pädevused	6
Koolituse sihtrühm	6
Koolituse ülesehitus.....	7
Õppekava ja metoodika kirjeldus.....	8
KOOLITUSPROGRAMMI DETAILNE KIRJELDUS.....	9
Õppijad.....	9
Ajaline jaotus	9
Õppemoodulite kirjeldus.....	10
Moodul 1. Spetsialistid ja nende suhe lugemisega.....	10
Moodul 2. Lapse areng ja lugemine	18
Moodul 3. Kvaliteetsete pildiraamatute valimine.....	26
Moodul 4. Ettelugemisega seotud tegevuste planeerimine, elluviimine ja nende üle reflekteerimine	38
Moodul 5. Spetsialistid ja vanemad: lastega ettelugemise propageerimine	58
Hindamine.....	66
Hindamismaatriks.....	68
VIITED	72

SISSEJUHATUS

Käesolev dokument töötati välja projekti „Pildiraamatu maagia“ (3MR) raames osana meie ja meie partnerite püüdlusest aidata kaasa erineva sotsiaalmajandusliku ja kultuurilise taustaga laste kirjaoskuse erinevuste vähendamisele.

Alates 2000. aastast on terve hulk rahvusvahelisi uuringuid (PIRLS 2011, 2016; PISA 2000, 2009) välja toonud väiksemate kultuuriliste võimalustega perede väga halvad lugemistulemused. Need uuringud on näidanud, et lastest, kes tulevad kodudest, kus edendatakse kirjaoskust (vanemad loevad sageli lastele ette), saavad paremad lugejad. Seost lugemisoskuse ja lugemismaterjalidega kokkupuute vahel kirjeldatakse tavaliselt põhjus-tagajärg spiraalina: „lapsed, kes saavad loetust paremini aru, on parema lugemistehnika ja õigekirjaoskusega ning loevad rohkem. Kuna nad puutuvad rohkem kokku lugemismaterjalidega, paraneb nende arusaamine, lugemistehnika ja õigekirjaoskus õppeaasta jooksul rohkem“ (Mol & Bus, 2011)¹.

Väiksemate kultuuriliste võimalustega peredes loevad vanemad reeglina vähem, neil on vähem raamatuid ja nad peavad väiksema tõenäosusega lugemist meeldivaks tegevuseks. See sotsiokultuuriline lõhe varase ea lugemisharjumustes halvendab toimetulekut koolis. Lasteaiad ei suuda täita lõhet väiksemate ja suuremate kultuuriliste võimalustega perede vahel. Otse vastupidi, mõne Prantsuse sotsioloogi arvates (Joigneaux, 2009²; Bautier & Goigoux, 2004)³ lasteaiad pigem tekitavad ja kinnistavad koolis ebaõnnestumist, olles ükskõiksed laste individuaalsete erinevuste suhtes, mis puudutavad laste kokkupuudet lugemismaterjalidega ja kirjaliku keele kogemusega varases lapsepõlves. Arvestades, et see sotsiaalse ebavõrdsuse protsess toob kaasa ebavõrdsuse koolis (Bourdieu & Passeron, 1970)⁴, on oluline tegutseda piisavalt vara enne seda, kui laps alustab kohustuslikku haridusteed.

Vastupidiselt tavapärasele ettekujutusele sisenevad lapsed kirjutatud keele maailma tükk aega enne esimest klassi, kus nad formaalselt hakkavad õppima lugemist ja kirjutamist. Investeeringud varase lapseea lugemisprogrammidesse on aga üldiselt üsna piiratud ja mõnes Euroopa Liidu riigis ei jõua see teema üldse poliitikakujundajate lauale.

Lastega koos raamatute lugemine võimaldab kogeda jutustavat keelt. See jutustav keel on väga erinev funktsionaalsest või ettekirjutavast keelest (nt „Ära tee seda!“, „Tule siia!“). Lastele ettelugemisel on ka emotsionaalne ja intellektuaalne mõju (mitte ainult sõnavara mõttes, vaid ka laste keelelise võimekuse, kultuuri, jutustavate tekstide struktuuri tundmise jms osas). Euroopa Liidu kõrgetasemeline kirjaoskuse ekspertide grupp (2012)⁵ on rõhutanud, kui olulised on mängulised ja rõõmupakkuvad tegevused, milles lapsed suhtlevad lugemismaterjalidega, saades teadlikuks nende funktsioonist ja nendega seotud tavadest.

¹ Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological bulletin*, 137(2), 267.

² Joigneaux, C. (2009). La construction de l'inégalité scolaire dès l'école maternelle. *Revue française de pédagogie. Recherches en éducation*, (169), 17-28.

³ Bautier, É., & Goigoux, R. (2004). Difficultés d'apprentissage, processus de secondarisation et pratiques enseignantes: Une hypothèse relationnelle. *Revue Française De Pédagogie*, (148), 89-100.

⁴ Bourdieu, P. (1930). et Jean-Claude Passeron. 1970. *La Reproduction: Elements pour une théorie du système d'enseignement*.

⁵ EUROPEAN COMMISSION. (2012). EU High level group of experts on literacy.

Mistahes ennetav tegevus varase kirjaoskuse valdkonnas eeldab spetsialistide koolitamist, et nad arendaksid ja rakendaksid rõõmu pärast lugemise kultuuri: Kuidas suurendada motivatsiooni ja kaasatust kirjaoskuse arendamisel? Kuidas suurendada rikkaliku lugemismaterjali nähtavust ja kättesaadavust, et parandada päevahoiu ja lasteaia kirjanduslikku keskkonda? Perekonna kaasamine on edukate ennetustegevuste võtmetegevus.

See materjal sisaldab metodoloogiat 3MR koolitusprogrammi elluviimiseks ([3MR koolituse õppekava](#)) ja juhiseid koolitajatele, sh koolitusmaterjale, elulisi näiteid, kuidas lugemisele läheneda (videosalvestised), näiteid illustreeritud lasteraamatutest, mis sobivad sellise varase kirjaoskuse arendamiseks ja lugemisest rõõmu tundmiseks.

ÕPPEKAVA LÜHIDALT

Arendatavad erialased pädevused

Eeldused

Minimaalsed eeltingimused koolitusel osalemiseks:

- lugemis- ja kirjutamisoskus vähemalt gümnaasiumi tasemel (soravus, mis iseloomustab keskmist 15-aastast lugejat tema emakeeles);
- planeerimise ja reflekteerimise (metakognitiivsed) põhioskused;
- huvi ja avatus lapse ning lasterühmadega positiivse ja kaasava suhte arendamiseks kvaliteetsete pildiraamatute lugemise ajal;
- lugemise ja inimeste mitmekesisuse väärtustamine.

Üldine erialane pädevus

Pakub ühele lapsele või väikesele lasterühmale rõõmupakkuvaid ettelugemiskogemusi ja propageerib ettelugemist.

Spetsiifiline erialased pädevused

C1. Planeerib ettelugemisega seotud tegevusi: kvaliteetsete pildiraamatute valik, lugemiskoha ettevalmistamine.

C2. Loeb ette pildiraamatuid

- ühele lapsele (rühmas),
- lasterühmas

väga kaasahaaraval viisil, samal ajal jälgides lapsi ja näidates üles tundlikkust lapse/laste käitumise suhtes, et vastavalt sellele oma erialast käitumist kohendada.

C3. Hindab ennast, et oma ettelugemist pidevalt paremaks muuta.

C4. Räägib lapsevanematega kooslugemise tähendusest ja olulisusest, eriti valjusti ettelugemise tavadest ja rohke lugemismaterjali olemasolust peres ning nende mõjust laste kirjaoskuse arendamisele.

Koolituse sihtrühm

3MR õppekava on mõeldud erinevatele spetsialistidele

- Koolieelsete lasteasutuste õpetajad (kes õpetavad lapsi vanuses 3–7)
 - Nooremate rühmade õpetajad
 - Koolieelsete rühmade õpetajad
- Sotsiaaltöötajad
 - Vahendajad ja mentorid, kes töötavad kehvematest oludest pärit vanemate ja lastega (kompensatoorne programm)
 - Eripedagoogid, kes töötavad erivajadustega lastega

- Päevakeskuste spetsialistid
 - Päevakeskuste õpetajad
 - Õed
- Muud spetsialistid, kes töötavad väikeste lastega kooli ajal ja väljaspool kooli
 - Õpetajate abid
 - Lapsehoidjad
 - Spetsialistid, kes hoolitsevad laste eest õppekavavälise huvitegevuse ajal
- Muud spetsialistid raamatute maailmast
 - Raamatukogutöötajad
 - Ühingud

3MR õppekava on suunatud ka vabatahtlikele, kes vastavad ülaltoodud eeldustele.

Selles trükises kirjeldatud „Metoodiline raamistik 3MR elluviimiseks“ on mõeldud koolitajatele, kes töötavad siin loetletud spetsialistidega.

Koolituse ülesehitus

Koolitusprogrammi väljatöötamisel määratleti viis spetsiifilist telge või dimensiooni. Teljed on koolitusprogrammi selgrooks, mida kirjeldatakse järgmises peatükis.

Dimensioonide järjestus (vasakult paremale) näitab koolituse lineaarset arengut. Selleks, et võimaldada koolituse eesmärgiks olevate erialaste pädevuste „spiraalset“ arengut, oleks oluline lisada koolitusprogrammi perioodiline praktika, millele järgneb tagasisidestamine.

Dokumenteerimise tava, mis areneb professionaalse refleksiooni käigus, peaks toetama erialaste pädevuste spiraalset arengut.

Õppekava ja metoodika kirjeldus

3MR koolitusprogrammi ja selle õpetamise metoodika olulised jooned on järgmised:

- Sellele *saab läheneda* erinevatel keerukuse tasanditel, diferentseerimine on tungivalt soovitatav.
- *Õpitulemuste näitajad on hädavajalikud*, et hinnata erialaste pädevuste arengut 3MR koolituse käigus.
- On võimalik *paindlik lähenemine* nii aja, õppetegevuste kui õppematerjalide osas.
- Koolituse sisu võimaldab *kohaneda* kohalike olude ja õppijate individuaalsete spetsiifilistele vajadustele (nt riiklikul tasandil juriidilised nõudmised, kohalikud võimalused ja ressursid, inimeste pädevustase jne).

KOOLITUSPROGRAMMI DETAILNE KIRJELDUS

Joons 1

Õppijad

Siin peatükis kirjeldatud koolitusprogramm on mõeldud koolituse läbiviijatele, kes töötavad varase lapseea spetsialistidega (koolieelsete lasteasutuste õpetajad, sõimeses/lastehoidudes töötavad kasvatajad)

Ajaline jaotus

Koolitusprogrammi planeeritav ajaline maht on 30 tundi, mis sisaldab nii koolitust kohapeal kui reaalses keskkonnas harjutamist.

	Koolitus koha- peal	Reaalses kesk- konnas harjuta- mine	Kokku
Moodul 1. Spetsialistid ja nende suhe lugemisega	3 tundi	–	3 tundi
Moodul 2. Lapse areng ja lugemine	3 tundi	–	3 tundi
Moodul 3. Kvaliteetsete pildiraamatute valimine	5 tundi	–	5 tundi
Moodul 4. Ette lugemisega seotud tegevuste planeerimine, elluviimine ja nende üle reflekteerimine	9 tundi	3 tundi	12 tundi
Moodul 5. Spetsialistid ja vanemad: lastele ette lugemise propageerimine	4 tundi	3 tundi	7 tundi
Kokku	24 tundi	6 tundi	30 tundi

Õppemoodulite kirjeldus

Moodul 1. Spetsialistid ja nende suhe lugemisega

Eesmärk. Kujundada hea arusaamine endast kui lugejast

Koolituse spetsiifiline eesmärk

- Arendada teadlikkust endast kui lugejast / oma lugejaidentiteedist ja analüüsida isiklikku suhet lugemisse, et luua positiivne professionaalne hoiak väikestele lastele rõõmupakkuvate ettelugemisega seotud tegevuste jaoks.
- Arendada oma lugemisoskusi, puutudes kokku erinevate pildiraamatutega.

Õpitulemuse saavutamise näitajad

Koolituse lõppedes

- oskab õppija kirjeldada, reflekteerida ja hinnata oma suhet lugemisega ja on valmis seda terve koolitusprogrammi jooksul jälgima.
- loeb õppija läbi vähemalt 20 kvaliteetset lasteraamatut soovituslikust valikust.

Stsenaarium

Enne koolituse algust paluge osalejatel kaasa võtta üks oma lemmik laste pildiraamat. Ka koolitajad võtavad kaasa mõne oma lemmiklasteraamatu.

Kestus	Tegevus	Sisu/materjalid
20 min	<p>Sissejuhatav osa</p> <p>Tervitage osalejaid, tutvustage ennast.</p> <p>Tutvustage koolitusprogrammi eesmärki, õppekava ülesehitust, moodulite struktuuri, erinevaid õpitegevusi ja ootusi osalejatele, sh hindamist. Rõhutage, et esitletav lugemisviis on mõeldud meelelahutuseks, et tuua lasteni meeldivaid kohtumisi raamatutega.</p> <p>Inspireerimiseks lugege ette dr Seuss'i raamatut „Oh, The Places You'll Go!“. Pärast lugemist küsige osalejatelt, millist sõnumit see raamat nende jaoks kannab selle erilise teekonna alguses. Kutsuge osalejaid üles oma ootusi jagama.</p> <p>Teise võimalusena või lisaks näidake osalejatele järgmist videot: https://vimeo.com/248326840, paludes neil pöörata tähelepanu emotsionaalsele õhkkonnale, mis tekib seoses imikute ja väikelastega</p>	<p>Koolitusprogrammi ülesehituse ja metoodika tutvustus</p> <p>Dr Seuss „Oh, The Places You'll Go!“</p> <p>Video „Bon“</p>

	<p>lugemisega. Videot võib näidata ja arutada ka mõnel teisel ajal selle sessiooni jooksul, sõltuvalt õppijatest (nt pärast seda, kui osalejad on ennast tutvustanud, sessiooni lõpus jne).</p>	
50 min	<p>Lugeja doominomapi koostamine</p> <p>Tutvustage seda tegevust kui võimalust osalejatele üksteise kui lugejatega tuttavaks saada ja kuulata erinevaid kogemusi seoses lugemisega.</p> <p>Juhised</p> <p>Enne, kui palute osalejatel ennast tutvustada, paluge neil ette valmistada vastused järgnevatele küsimustele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miks te valisite kaasavõtmiseks just selle raamatu? Miks see on teie lemmik? • Milline on teie suhe lugemisega? Milline on olnud teie teekond lugejana? <p>Kui vastused on ette valmistatud, paluge esimesel osalejal panna oma raamat pörandale ja jagada oma vastust eelnevatele küsimustele.</p> <p>Järgmisena paneb järgmine osaleja oma raamatu esimese raamatu kõrvale ja seob oma loo eelmise osaleja looga, kas seoses oma teekonnaga lugejana või seoses enda valitud raamatuga.</p> <p>Koolitaja(d) paneb/panevad samuti oma raamatu pörandale, kui nad näevad, et nad saavad seda teistega siduda, või kui nad näevad, et tegevus vajab uuesti fookusesse toomist. Nad võivad ka ise selle tegevusega alustada, et näidata, mida osalejatelt oodatakse.</p> <p>Kui kõik raamatud on pörandale asetatud, teeb koolitaja kokkuvõtte raamatute ja lugejate kogemuste mitmekesisusest.</p>	Osalejate raamatud toodud
40 min	<p>Korrake/ tooge välja, kui tähtis on olla teadlik enesest kui lugejast, enne kui valmistume jagama lugemisrõõmu teistega – laste ja täiskasvanutega.</p> <p>Tutvustage refleksiooni küsimusi. Arutage neid omavahel, et olla kindel, et küsimused on kõigile arusaadavad.</p>	<p><u>Lisa M1.1.</u> Refleksioon</p> <p>Video/audiosalvestised inimestest, kes jagavad oma refleksioone oma kogemusest/teekonnast lugejatena.</p>

	<p>Näitlikustage refleksiooni lugejana, kutsudes osalejaid kuulama lugejate refleksioonide salvestisi või – kui neid ei ole teie keeles – jagades enda refleksioone vastuseks <u>lisa M1.1</u> toodud küsimustele.</p> <p>Osalejad kuulavad ja teevad märkmeid, et rühm saaks analüüsida teiste lugejate kogemusi/refleksioone.</p> <p>Lisavideo (kui aega jagub): Šoti vanaema loeb raamatut „The Wonky Donkey“ – mida te järeldate tema kogemusest/teekonnast lugejana?</p>	
60 min	<p>Paluge osalejatel vastata kirjalikult <u>lisa M1.1</u> toodud küsimustele (vähemalt üks lõik küsimuse/küsimuste rühma kohta) Kui see sobib ja on võimalik, paluge osalejatel enne kursuse algust kirjutada üles oma mõtted ja võtta need esimesele kokkusaamisele kaasa. Kui aega on vähe, paluge osalejatel jagada oma vastuseid suuliselt ja jätke lisa M1.1 koduseks ülesandeks. Ka sel juhul paluge osalejatel kursuse lõpus vastata kõigile küsimustele kirjalikult.</p> <p>Laske osalejatel paarides oma kogemusi jagada.</p> <p>Paluge vabatahtlikel jagada refleksioone valitud küsimuste üle. Kui nad räägivad oma lemmikraamatutest ja on need kaasa võtnud, paluge neil raamatutest lühikesi osi ette lugeda.</p> <p>Koguge nimelised kirjalikud refleksioonid kokku, tehke neist koopiad ja hoidke need tuleviku tarbeks alles kui materjali lugejaidentiteedi enesest teadlikuks olemise kohta. Järgnevates moodulites võite need osalejatele tagasi anda, et nad saaksid neid kasutada / lisada märkmeid (refleksiooni lihtsustamiseks). Mis puutub <u>lissasse M1.1</u>, siis võite selle jagada kaheks osaks, nii et esimene vastuste komplekt kogutakse 1. mooduli käigus ühele vastustelehele ja teine vastustekomplekt koolitusprogrammi lõpus.</p>	<u>Lisa M1.1</u> ⁶
10 min	<p>Kokkuvõte: koolitaja rõhutab, et meie kui lugejate identiteet areneb ajas ja me soovime olla teadlikud sellest, kuidas see identiteet areneb, sest me</p>	

⁶ Selle materjali võib jagada kaheks iseseisvaks materjaliks, nii et esimene vastuste komplekt kogutakse 1. mooduli käigus ja teine viimasel kohtumisel (moodul 5). Eemaldage ruudukestest märged *Alguses/Lõpus* ja jätke küsimuse kohta ainult üks ruuduke.

	<p>soovime saada paremateks lõbu pärast lugejateks – nii meie enda kui teiste jaoks.</p> <p>Juhendage osalejaid, et nad alustaksid oma lugeja logiga. Jagage laiali <u>lisa M1.2</u> ja rõhutage, et nad peaksid nüüdsest kuni kursuse lõpuni iga loetava lasteraamatu logisse kirja panema.</p> <p>Andke ülevaade järgmistest moodulitest ja selgitage, kuidas enda lugejaidentiteedi tundmine on nendega seotud.</p>	
<p>Aeg kokku: 3 tundi</p>		

Abimaterjalid

Mõned pildiraamatud, sealhulgas koolitaja lemmik lastele mõeldud pildiraamat.

Lisa M1.1. Refleksioon – lugejaidentiteet

Lisa M1.2. Lugeja logi

Lugeja/lugemist puudutavate refleksioonide salvestised

[The Wonky Donkey - Scottish laughing Grandma! \(from UNILAD\)](https://youtu.be/Yskf94MYM1I) <https://youtu.be/Yskf94MYM1I> (Notice a grandma's pleasure reading a very funny book with a baby)

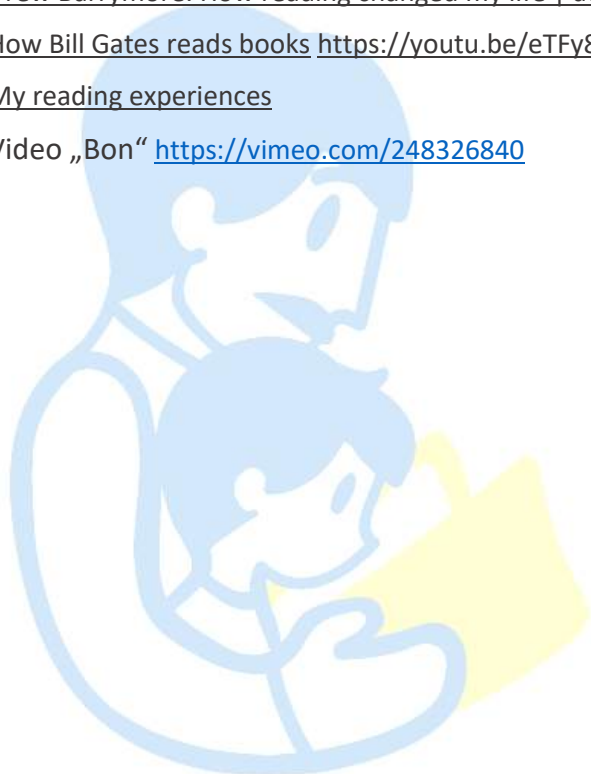
[I'd Rather Be Reading by Anne Bogel \(Audiobook Excerpt\) Break My Heart](https://vimeo.com/318845023) <https://vimeo.com/318845023>;

[Drew Barrymore: How reading changed my life | authorcuts](https://youtu.be/l4xq3rOqhA8) <https://youtu.be/l4xq3rOqhA8>;

[How Bill Gates reads books](https://youtu.be/eTFy8RnUkoU) <https://youtu.be/eTFy8RnUkoU>

[My reading experiences](#)

Video „Bon“ <https://vimeo.com/248326840>

Lisa M1.1. Refleksioon – lugejaidentiteet

1. Millised on teie kõige varasemad raamatute ja lugemisega seotud mälestused? Palun kirjeldage.

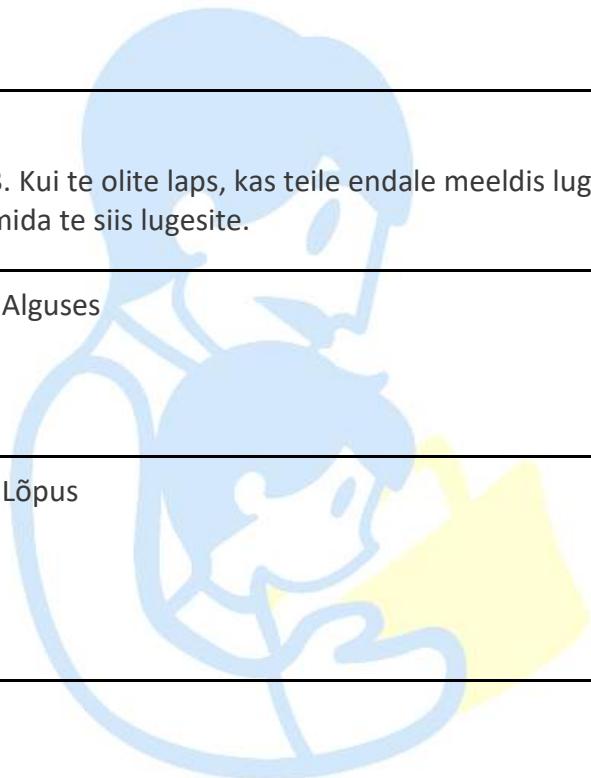
Alguses
Lõpus

2. Kui te olite laps, kas teie vanemad / vanavanemad / vanemad õed-vennad lugesid koos teiega / lugesid teile ette? Kui jah, siis kes seda tegi ja mis olukordades (kus, millal, kui sageli, mis eesmärgiga?). Kuidas see teile meeldis? Palun kirjeldage üksikasjalikult.

Alguses
Lõpus

3. Kui te olite laps, kas teile endale meeldis lugeda? Miks (mitte)? Palun tooge näiteid raamatutest, mida te siis lugesite.

Alguses
Lõpus

4. Mida te arvate lugemisest koos (väga) väikeste lastega, eriti kui seda teeb armastav täiskasvanu?

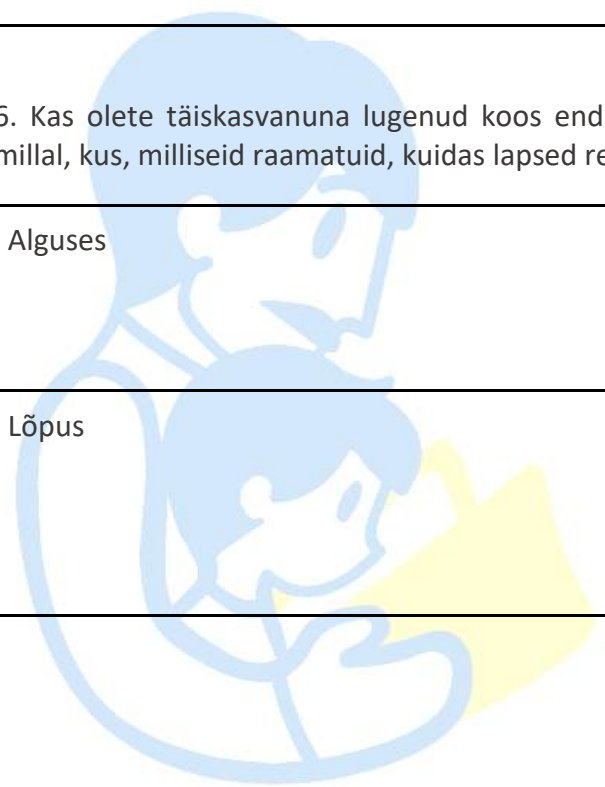
Alguses
Lõpus

5. Milliseid raamatuid teile meeldib täiskasvanuna lugeda? Palun kirjeldage / tooge näiteid.

Alguses
Lõpus

6. Kas olete täiskasvanuna lugenud koos enda/teiste lastega? Kui jah, palun kirjeldage (kellele, millal, kus, milliseid raamatuid, kuidas lapsed reageerisid jne).

Alguses
Lõpus

7. Millised raamatud teie meelest lastele meeldivad?

Alguses
Lõpus

8. Miks on teie arvates oluline lastega koos raamatuid ette lugeda?

Alguses
Lõpus

Lisa M1.2. Lugeja logi

Nr	Autor	Pealkiri	Kommentaarid

Moodul 2. Lapse areng ja lugemine

Eesmärk. Siduda laste keele areng käitumisega ettelugemisega seotud tegevuste ajal.

Spetsiifilised koolituseesmärgid

- Kirjeldada varase lapse keele arengut (0–6/7 aastat).
- Selgitada lasteraamatutega kokkupuutumise ja ettelugemise kogemuste rolli laste varases keelearengus.
- Kirjeldada lapse spetsiifilist käitumist ettelugemisega seotud tegevuste ajal.

Õpitulemuse saavutamise näitajad

Koolitussessiooni lõpuks õppija

- järjestab korrektselt laste keelelise arengu etapid;
- koostab laste käitumise kohta vaatlusraporti, mis põhineb vaatluslehe abil tehtud vaatlustel, ettelugemisega seotud tegevuste ajal.

Stsenaarium

Kestus	Tegevus	Sisu/materjalid
20 min	Õppe-eesmärkide ja oodatavate õpiväljundite tutvustamine Sissejuhatav arutelu Mõelge alla 7-aastasele lapsele. Nimetage tema vanus ja kirjeldage, mida te suudate meenutada selle lapse kohta seoses keele kasutamisega selles vanuses. Laske osalejatel, kes valivad enam-vähem samaealise lapse, jagada omavahel ideid ja siis neid teistega jagada.	Sisend osalejatelt
35 min	Segage ja sobitage. Tööleht lõigatakse 10 erinevaks vanusegrupiks (ilma vanust ütlemata). Osalejad töötavad rühmades. Igale rühmale antakse 10 riba vanusegrupi kirjeldusega ja 10 silti vanustega ning palutakse need omavahel sobitada. Siis antakse igaühele terve tööleht, et nad saaksid tehtud tööd kontrollida. Arutage iga keelearengu etapi tunnuste üle.	1 komplekt lisa M2.1 lahti lõigatult, et seda saaks sobitada iga 3–5-liikmeline rühm 1 koopia lisa M2.1 osaleja kohta
15 min	Paluge osalejatel avaldada arvamust ettelugemisega seotud kogemuste olulisuse kohta laste varases keelelises arengus. Andke osalejatele 5 minutit mõtlemiseks, siis paluge neil moodustada paarid ja valmistuda jagamiseks. Tehke märkmeid selle kohta, mida nad jagavad.	

25 min	<p>Jagage laiali lisa M2.2. Juhendage osalejaid kasutama interaktiivset märkmete tegemise süsteemi tulemuslikuks lugemiseks ja mõtlemiseks (<i>Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking</i> (INSERT) (Vaughn & Estes, 1986)). See on metoodika, mis algab varasemate kogemuste otsimisega ja küsimuste esitamisega, et tekstides märkmeid teha, ja jätkub erinevat laadi info märkimisega, mida tekstides leitakse.</p> <p>Paluge osalejatel märkida teksti järgnemised märgid (kirjutage märgid tahvlile).</p> <p>√ <i>Kasutage lehekülje serval linnukest, et märkida, et see, mida te loete, kinnitab seda, mida te teadsite või arvasite, et te teate.</i></p> <p>– <i>Pange lehekülje servale miinusmärk, et märkida, et see, mida te loete, läheb vastuollu või on erinev sellest, mida te juba teadsite või arvasite, et teate.</i></p> <p>+ <i>Pange lehekülje äärel plussmärk, et märkida, et see, mida te loete, on teie jaoks uus informatsioon.</i></p> <p>? <i>Pange lehekülje äärel küsimärk, et märkida informatsiooni, mis on teie jaoks segane või kui selles on midagi, mille kohta te sooviksite rohkem teada saada.</i></p> <p>Märgid tuleks panna teksti iga lõigu servale iga osaleja individuaalsele lisa M2.2 koopiale.</p> <p>Kui osalejad on lugemise lõpetanud, juhatage arutelu tagasivaatega sellele, mida jagati ja kirjutati tahvlile enne lugemist. Rõhutage miinuste ja küsimärkide selgitamist. Küsige mõni küsimus, et kindel olla, et märgitud lõigud on tõesti teadaolev info ja et nendest on õigesti aru saadud.</p>	1 koopia lisa M2.2 osaleja kohta
40 min	<p>Laske osalejatel uurida vaatluslehte (Lisa M.2.3a). Selgitage kõiki aspekte, mis pole arusaadavad. Rõhutage, et laste vaatlemine lugemisseansside ajal on professionaalne tegevus, mille eesmärk on parandada lugemiskogemust ja lastega kohanemise oskusi. Suunake osalejaid hindama lugemise mõju lastele.</p> <p>Tutvustage videot lapsest, kellele loetakse ette. Täpsustage lapse vanus.</p> <p>Paluge osalejatel meelde tuletada selle vanuse keelelise arengu etapi iseloomulikke jooni (vaadake üle lisa 2.1).</p> <p>Laske osalejatel kõigepealt vaadata videot algusest lõpuni.</p>	1 vaatluslehe lisa M.2.3a koopia igale osalejale
		Videosalvestis lapsest, kellele loetakse ette

	<p>Pärast vaatamist paluge neil lisas M2.1 alla joonida mistahes vanuserühmale iseloomulik käitumine, mida nad lapses märkavad.</p> <p>Pange video teist korda mängima. Sel korral paluge osalejatel teha vaatluslehele lisas M2.3a märkmeid samal ajal, kui nad vaatavad, kuidas lapsele ette loetakse.</p> <p>Laske osalejatel jagada oma vaatlusi nii lisas M2.1 kui lisas M2.3a.</p>	
30 min	<p>Jagage osalejatele laiali lisa M2.3b. Tutvustage videot, kus loetakse ette lasterühmale. Täpsustage laste vanused.</p> <p>Paluge osalejatel meelde tuletada oluliste vanuserühmade keelelise arengu etappide iseloomulikud jooned (vaadake uuesti lisa M2.1).</p> <p>Laske neil esimesel korral vaadata videot algusest lõpuni. Pärast seda paluge neil alla joonida sellesamas lisas M2.1 teist värvi pliiatsi või teistsuguse joonega kõik earühmale iseloomulikud käitumise jooned.</p> <p>Siis pange video uuesti käima ja paluge sel korral osalejatel teha märkmeid oma vaatluslehele (Lisa M2.3b), samal ajal kui nad vaatavad lapsi, kellele ette loetakse.</p> <p>Laske osalejatel otsustada, kas nad soovivad kirjutada raporti oma vaatluste põhjal ühe lapse (Lisa M2.3a) või lasterühma kohta (Lisa M2.3b). Andke kirjutamiseks aega.</p> <p>Paluge vabatahtlikel jagada oma raporteid.</p>	<p>1 vaatluslehe lisa M2.3b koopia igale osalejale</p> <p>Videosalvestis lasterühmast, kellele loetakse ette</p>
15 min	<p>Kokkuvõtvad refleksioonid – seosed keele arengu iseloomulike joontega.</p> <p>Kokkuvõtte ja juhised järgmiseks kokkusaamiseks. Paluge osalejatel järgmisele kokkusaamisele kaasa võtta vähemalt kaks kvaliteetset pildiraamatut.</p>	
Aeg kokku: 3 tundi		

Abimaterjalid

- Lisa M2.1. Keele arengu etapid. Hästi rääkida, et hästi lugeda
- Lisa M2.2. Pildiraamatute lugemise olulisus väga varases eas
- Lisad M2.3a, M2.3b Vaatluslehed

- Kaks videot (ideaalis kohalikus keeles või subtiitritega): üks, kus loetakse ühele lapsele (kas individuaalselt või rühmas), ja üks, kus loetakse lasterühmale (näiteks sama raamat loetuna kahele erineva vanusega lapsele)

[The Wonky Donkey – Scottish laughing Grandma! \(from UNILAD\)](https://youtu.be/Yskf94MYM1I) <https://youtu.be/Yskf94MYM1I>

- VÕI

[Wonky Donkey – Nana reads to Kimber](https://youtu.be/jr3ZrNh5Z7o) <https://youtu.be/jr3ZrNh5Z7o>

Individuaalne lugemine 4-kuusele imikule: https://www.youtube.com/watch?v=hvi_D86bqNg

Individuaalne lugemine 7-kuusele imikule: <https://www.youtube.com/watch?v=Mwqmy1Zczlg>

Lisa M2.1. Keele arengu etapid. Hästi rääkida, et hästi lugeda⁷

3-kuune	6-kuune	12-kuune	16–19-kuune	24-kuune
<p>Imik on raamatust huvitatud ja katsub seda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Armastab talle lähedase inimese häält. • Tekivad rutiinid 	<p>Saab aru, mis on raamatud, ja vaatab neid koos täiskasvanuga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teeb erinevaid häälightsusi, osutab asjadele, kasutab žeste 	<p>Tunneb ära raamatus olevad objektid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saab aru sõnadest, fraasidest ja lihtsamatest väljenditest • Saab aru rutiinidest 	<p>Keerab ükshaaval lehti ja otsib pilte, mis talle meeldivad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koostab ühesõnalisi lauseid • Ütleb 7–20 sõna 	<p>Esitab küsimusi ja palveid. On väga uudishimulik – nii pääseb ligi mõttekujutustele</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ütleb umbes 50 sõna / teab umbes 300 sõna • 2-3-sõnalised fraasid/laused
30-kuune	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane
<p>Räägib lugedes ja omaette mängides</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3-4-sõnalised fraasid • Saab täisväärtuslikuks vestluspartneriks • Saab aru lausetest 	<p>Kuulab lühikesi lugusid ja saab neist aru</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laiendatud fraasid • Kasutab 400–900 sõna. • Räägib, mida ta teeb, mõtleb välja väikeseid stsenaariume • Osaleb vestlustes, laulab laule 	<p>Kuulab pikemaid lugusid ja oskab neid ümber jutustada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mõtleb välja fantaasiajutte • Leiutab sõnu • Laiendab lauseid • Armastab suhtlemist • Küsib küsimusi 	<p>Armastab lugusid, jutte oma muredest</p> <ul style="list-style-type: none"> • Räägib läbielatud sündmustest selgelt • Saab aru mängureeglite st, keerulistest juhistest • Oskab selgitada sõna tähendust, on huvitatud tähendusest 	<p>Armastab fantaasiajutte, tõsielujutte, muinasjutte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tal on 2500–3000 sõna, millele lisandub +1300 sõna aastas • Koostab pikki ja keerulisi lauseid • Organiseerib oma kõnet ja argumenteerib • Kasutab mõistmiseks protseduure • Räägib terve loo ümber

Allikas: https://www.fno.fr/wp-content/uploads/2018/11/FormatA3_BasseDef.pdf

⁷ See materjal on kasulik osalejatele, kelle esmane koolitus ei hõlmanud lapse arengu etappe. Selle eesmärk ei ole katta kõiki lapse arengu etappe, vaid pigem lugemise ja raamatutega seotud olulisi aspekte. On ilmne, et on lapsi, kes arenevad teisiti, kui siinses materjalis on kirjeldatud (vt Prantsusmaa logopeedide riikliku föderatsiooni allikmaterjal).

Lisa M2.2. Pildiraamatute lugemise olulisus varases eas

Varane kokkupuude trükitud raamatute ja lugudega mängib laste kui lugejate arengus olulist rolli. Omal moel loevad ka imikud. Tõepoolest, laste visuaalne ja verbaalne interaktsioon trükitud materjalidega stimuleerib ja kujundab nende arenevaid teadmisi kirjaliku keele kohta.

Ettelugemine on seotud laste tekkiva kirjaoskusega, mida määratletakse kui oskusi või teadmisi, mille lapsed omandavad enne tavapärase lugemis- ja kirjutamisoskuse õppimist (Duursma et al., 2008)⁸. Kui lastele pakutakse keskkondi, kus lugemismaterjalid ja lugemisega seotud tegevused on nähtaval kohal, omandavad lapsed mõned kirjaoskuseks vajalikud eeltingimused (Duursma et al., 2008; Justice & Kadervarek, 2002)⁹. See tähendab, et nad

- saavad aru seosest trükitud ja räägitud sõnade vahel (fonoloogiline teadlikkus);
- mõistavad trükitud teksti kui kommunikatsiooni (trükisõna teadlikkus);
- tunnevad tähti ja trükitud sümboleid (tähestiku tundmine);
- suurendavad isiklikku sõnavara.

Kõik need oskused on olulised hilisemaks edukaks lugemiseks ja mõjutavad laste kaasatust lugemisega seotud tegevustesse.

Lastega koos raamatute lugemine võimaldab kogeda jutustavat keelt. See jutustav keel on väga erinev funktsionaalsest või ettekirjutavast keelest (nt „Ära tee seda!“, „Tule siia!“).

Lugemine on oluliseks toeks väikelaste kognitiivsele, psühholoogilisele, sotsiaalsele ja kultuurilisele arengule. Juba varasest east toetab see kujutlusvõime ja mõtlemise arengut, olemisest arusaamist, aja ja kronoloogia mõistete kujunemist ning keele rikastamist. Samuti rikastab see maailma erinevatest esitlusviisidest arusaamist, sest pildiraamatud on teinud kunstnikud, kes pakuvad välja oma tõlgenduse maailmast.

Pildiraamatute lugemine koos väikeste lastega on üks tegevusi keele arengu toetamiseks. Seda tuge saab pakkuda igapäevastes olukordades, kus laps on koos täiskasvanuga, kes loob aja ja ruumi suhtlemiseks. Lisaks aitavad raamatud ja lood arendada keele teisi dimensioone ja eriti jutustavat keelt.

Koos lastega ettelugemisel on ka emotsionaalne ja intellektuaalne mõju (mitte ainult sõnavara mõttes, vaid ka laste keeleoskuse, kultuuri, jutustavate tekstide struktuuri tundmise mõttes). Euroopa Liidu kõrgetasemeline kirjaoskuse ekspertide grupp (2012)¹⁰ rõhutas mänguliste ja röömpakkuvate tegevuste olulisust, milles lapsed suhtlevad lugemismaterjaliga ja suurendavad oma teadlikkust selle funktsioonidest ja konventsioonidest. Üks-ühele tähelepanu ettelugemise ajal aitab lastel hilisemas elus luua positiivse seose raamatute ja lugemisega.

⁸ Duursma, E., Augustyn, M., & Zuckerman, B. (2008). Reading aloud to children: the evidence. *Archives of disease in childhood*, 93(7), 554-557.

⁹ Justice, L. M. & Kadervarek, J. (2002). Using shared reading storybook reading to promote emergent literacy. *Teaching exceptional children*, 34, 8-13.

¹⁰ EUROPEAN COMMISSION. (2012). EU High level group of experts on literacy.

Lisa M2.3a. Vaatlusleht laste käitumise jälgimiseks ühele lapsele (lasterühmas) lugemise ajal

Nr	Lapse tegevus	Tähelepanekud
1	Kuidas laps paikneb/istub? Kui hästi ta raamatut näeb?	
2	Kas ta vaatab raamatut? Vaatab mujale? (Kuhu?) Mida tema nägu teile ütleb?	
3	Kas laps liigub ringi/ läheb eemale? On ta ettelugeja juurde tagasi tulnud?	
4	Mida laps oma kätega teeb? Keerab lehte / katsub raamatut, silitab lehekülge/illustratsiooni?	
5	Mida lapse ütleb/küsib? Kas ta naerab millegi peale? Teeb mingeid muid hääli?	
6	Kui laps räägib, siis kelle poole ta pöördub? (ettelugeja/ kellegi teise poole, räägib/pomiseb midagi omaette)	
7	Kui laps räägib, kas ta teeb seda enne või pärast lugemist või lugemise ajal?	
8	Muud tähelepanekud	

Lisa M2.3b. Vaatlusleht laste käitumise jälgimiseks lasterühmale lugemise ajal

Nr	Laste tegevus	Tähelepanekud
1	Kuidas lapsed paiknevad/istuvad? Kui hästi nad raamatut näevad?	
2	Kas nad vaatavad raamatut? Vaatavad mujale? (Kuhu?) Mida nende näod teile ütlevad?	
3	Kas mõni laps liigub ringi? Kas mõni laps läheb eemale? Kas ta tuleb tagasi / ühineb rühmaga?	
4	Mida teevad lapsed oma kätega? Kas keegi katsub / saab katsuda raamatut / silitab / saab silitada lehekülge/illustratsiooni?	
5	Mida lapsed ütlevad/küsivad? Kas nad naeravad millegi peale? Teevad muid hääli?	
6	Kui nad räägivad, siis kelle poole nad pöörduvad? (üksteise/ettelugeja/ kellegi poole väljaspool rühma)	
7	Kui nad räägivad, siis kas nad teevad seda enne või pärast lugemist või lugemise ajal?	
8	Muud tähelepanekud	

Moodul 3. Kvaliteetsete pildiraamatute valimine

Eesmärk. Anda osalejatele teadmisi, kuidas valida ettelugemiseks kvaliteetseid pildiraamatuid.

Spetsiifilised koolituseesmärgid

- Analüüsida pildiraamatuid vastavate indikaatorite alusel
- Määratleda erinevat tüüpi pildiraamatuid
- Rakendada kriteeriume sobivate pildiraamatute valimiseks
- Koostada raamatute nimekiri eesmärgiga organiseerida ettelugemisega seotud tegevusi

Õpitulemuste saavutamise näitajad

Õppesessiooni järel oskab õppija

- avaldada arvamust spetsiifiliste pildiraamatute kvaliteedi kohta;
- täita hindamismatriksit, et hinnata pildiraamatute kvaliteeti;
- ära tunda erinevat tüüpi lugusid pildiraamatutes;
- rühmitada raamatuid vastavalt lugude tüübile.

Stsenaarium

Kestus	Tegevus	Sisu/materjalid
30 min	<p>Tuletage meelde, kaasates aktiivselt osalejaid, peamine teises moodulis õpitu. Tutvustage selle mooduli teemat ja eesmärgi ning küsige:</p> <p><i>Milline pildiraamat meeldib teile (või teie tuttavale lapsele) ja miks? Vastates viidake nende raamatute iseloomulikele tunnustele, mis te kaasa võtsite.</i></p> <p>Laske osalejatel umbes 3-4 minuti jooksul oma vastused üksi ette valmistada, nii et nad mõtleksid raamatutele, mis nad on kaasa võtnud, ja teeksid märkmeid. Siis paluge neil 2-3 minuti jooksul oma mõtteid kellegagi jagada, enne kui palute vabatahtlikel jagada oma mõtteid terve rühmaga.</p> <p>Kirjutage üles osalejate vastused küsimusele <i>miks</i> tahvlile. Vaadake need vastused koos üle enne järgmise teema juurde liikumist.</p>	
60 min	<p>Kvaliteedikriteeriumid</p> <p>Jagage laiali <u>lisa M3.1a</u>. Paluge osalejatel töötada paarides.</p> <p>Kõigepealt paluge neil uurida kriteeriumeid ja vaadata neid,</p>	Üks koopia <u>lisa M3.1a</u> igale osalejale

	<p>mõeldes selle peale, millest just räägiti ja mis tahvlile kirja sai. Nad peaksid üles märkima kriteeriumid, mida ei ole veel arutatud, ja valmistuma nende aruteluks kaasa võetud raamatuid silmas pidades.</p> <p>Juhtige arutelu leitud kriteeriumide üle ja kasutage koolitusel kaasas olevaid raamatuid, et tuua ohtralt näiteid. Lugege lõike/ terveid raamatuid ette, et tuua välja iga kriteeriumi olulised aspektid, eriti uute kriteeriumide omad.</p>	
150 min	<p>Kohtuniku mängimine</p> <p>Laske osalejatele töötada 4-liikmelistes rühmades (rühm võib olla väiksem, kuid mitte suurem; tegevust oleks suurema arvu kohtunikega keeruline täita). Öelge neile, et nad on nende ette pandud raamatute kohtunikud. Nad peavad valima ühe raamatu näiteks viiest (teil on sama arv rühmi), mille valitsus plaanib teie riigis anda tasuta igale väikeste lastega perele.</p> <p>Vältige seda, et <i>võistlusse</i> satuksid raamatud, mida te olete juba kasutanud, et selgitada või illustreerida erinevaid kriteeriumeid. Leidke viis raamatut, mida te pole veel koos lugenud või mille üle arutlenud.</p> <p>Paluge osalejatel kasutada <u>lisas M3.1a</u> toodud kriteeriume või hindamiskriteeriumide kohandatud/lihtsustatud versiooni iga raamatu hindamiseks.</p> <p>Kriteeriumide komplekt on terviklik ja väga nüansirikas instrument, mida kasutavad lasteraamatute eksperdid. Ehkki võib olla kasulike teada arvukaid aspekte, mida kasutavad lasteraamatute äriettevõtete spetsialistid, ei ole vaja nõuda, et osalejad mõistaksid kõiki aspekte, vaid pigem suunata nende tähelepanu kolmele suurele kriteeriumide kategooriale. Teise võimalusena võite kohale kutsuda lasteraamatute spetsialisti (toimetaja, kirjaniku, illustraatori) jagama ja selgitama kriteeriume, mida nad kasutavad, kui teevad professionaalseid otsuseid illustreeritud lasteraamatute kvaliteedi kohta.</p> <p>Laske raamatutel rühmade vahel ringi käia, nii et iga rühm saab hinnata iga <i>võistluses</i> olevat raamatut.</p> <p>Laske rühmadel iga raamatut ette lugeda, et hinnata rütmi ja keelt.</p> <p>Rõhutage, et igal hindamislehel peab olema täidetud kommentaaride osa, et kohtunike arvamus arvesse läheks. Iga raamatu hindamine ainult kriteeriumide alusel ei lähe</p>	<p>Kvaliteetsed pildiraamatud, mida on sama arv kui rühmi (nt viis raamatut, kui teil on viis rühma)</p> <p>Igale rühmale sama arv koopiaid <u>licast M3.1a</u>, kui on <i>omavahel võistlevaid</i> raamatuid</p>

	<p>arvesse.</p> <p>Andke rühmadele 20 minutit raamatu kohta. Kui kõik rühmad on täitnud kõik hindamislehed ja lisanud oma kommentaarid, kasutage üldist hindamislehte (<u>Lisa M3.1b</u>) tulemuste sisestamiseks. Sisestage tulemused ainult pärast seda, kui olete kuulnud kommentaare.</p> <p>Liitke punktid kokku ja leidke võiduraamat. Võtke lühidalt kokku, kuidas osalejad kriteeriume /oma kommentaare kasutasid.</p>	
15 min	<p>Pildiraamatute rühmitamine</p> <p>Andke ülevaade informatsioonist <u>lisa M3.2</u>. Näidake eri tüüpi raamatuid, mida kasutatakse erinevatel eesmärkidel ja eri vanuserühmadega (tuletage osalejatele meelde erinevate vanuserühmade iseloomulikke jooni, mida arutasite teises moodulis).</p> <p>Kirjeldage, selgitage ja näidake, et laias laastus on kaks laste pildiraamatute kategooriat: igapäevaelu lood ja ilukirjandus. Rõhutage, et osalejad saavad <u>lisa M3.2</u> selle kohta rohkem lugeda, samuti teiste aspektide kohta, mida kvaliteetsete pildiraamatute valikul silmas pidada. Jagage laiali <u>lisa M3.2</u>.</p>	<p><u>Lisa M3.2</u></p> <p>Ruumis saadaval olevad raamatud</p> <p>Pildid/slaidiesitlused eri tüüpi raamatutest (nt erinevast materjalist beebiraamatud), mis ei pruugi hetkel kättesaadavad olla</p>
40 min	<p>Korjake kokku kõik ruumis olevad raamatud ja laske osalejatel need jagada kahte ülalkirjeldatud kategooriasse: igapäevaelu lood ja ilukirjandus.</p> <p>Kui aeg võimaldab, laske kahel vabatahtlikul kummastki kategooriast üks raamat ette lugeda.</p>	<p>Kõik ruumis saadaval olevad raamatud</p>
5 min	<p>Kolmanda mooduli kokkuvõtte ja ettevaade neljandale moodulile.</p> <p>Tuletage osalejatele meelde, et nad täidaksid oma lugeja logi (lisa M1.2). Järgmise mooduli ettevalmistamiseks tuleb koostada nimekiri vähemalt kümnest kvaliteetsest laste pildiraamatust, mis sobivad ettelugemiseks, ja lisada kommentaarid, miks nad iga raamatu valisid. Paluge neil järgmisele kohtumisele tulla kaasa võtta vähemalt kaks raamatut.</p>	<p><u>Lisa M3.3</u></p>
Aeg kokku: 5 tundi		

Abimaterjalid

Tähelepanu: enne sessiooni paluge igal osalejal kaasa võtta vähemalt kaks pildiraamatut, mis nende arvates meeldivad alla 7-aastastele lastele.

- Lisa M3.1a. Pildiraamatute hindamise kriteeriumid
- Lisa M3.1b. Üleüldine hindamisleht
- Lisa M3.2. Kvaliteetsete pildiraamatute valimine
- Lisa M3.3. Kuni 7-aastastele lastele mõeldud kvaliteetsete pildiraamatute soovituslik nimekiri
- Mitu (vähemalt 20 erinevat) kvaliteetset pildiraamatut

Lisa M3.1a. Pildiraamatute hindamise kriteeriumid

(Allikas: The New Zealand Book Awards for Children and Young Adults, Hindamiskriteeriumid 2016, 2017)

Raamatu pealkiri:			
<i>Nr</i>	<i>Kriteerium</i>	<i>Punktid: min 1, max 5</i>	<i>Kommentaariid</i>
I. Tekst ja illustratsioon peavad üksteist täiendama			
1	Kas teksti kvaliteet ja illustratsiooni kvaliteet sobivad omavahel?		
2	Kas raamatu kujundus ühtlustab teksti ja illustratsioone?		
3	Kunstilise stiili, edastamise viisi, värvi, joonte, kujutiste, tekstuuri elementide sobivus kirjutatud teksti või ideega.		
4	Kujunduse ja küljenduse elementide sobivus kirjutatud teksti või ideega.		
5	Illustratsioonide ja kirjutatud teksti omavaheline tasakaal.		
6	Illustratsioonide ja kirjutatud teksti/idee kombineerimine üksikutel lehekülgedel raamatu algusest lõpu poole liikudes.		
II. Illustratsioonid			
1	Milline on joonistamise kvaliteet?		
2	Kas tegelane on edukalt välja arendatud ja püsib sellisena läbi raamatu?		
3	Kas illustratsioon on usaldusväärne, iseendaga kooskõlas?		
4	Kas illustratsiooni stiil sobib lugejaskonnale?		
5	Kas see toetab ja täiendab teksti või domineerib teksti üle või on sellega vastuolus?		

6	Kas see peegeldab teksti täpsetes detailides seal, kus ta seda tegema peab?		
7	Kas see täiustab teksti, äratav selle visuaalselt ellu?		
III. Keel			
1	Kas keel on kujutlusvõimet arendav/sobiv?		
2	Kas see voolab sujuvalt? Kasutab rütmi efektiivselt?		
3	Kui hea on seda lugu ette lugeda? Kas see on toimiv „audiovisuaalne“ kogemus? (reavahetused peaksid aitama tähendust mõista, st olema tähenduse <i>tükid</i>).		
<p>Kogusumma (max 80; min 16):</p> <p><i>Kohtunike üldised kommentaarid</i> (võivad lisaks viidata allpool toodud üldistele kriteeriumidele):</p> <p>Üldised kriteeriumid:</p> <p>Ligitõmbavus: kas raamatul on maagiat, võlu, mõju (ligitõmbavust mõeldud lugejaskonna jaoks)?</p> <p>Keelekasutus (ja vajadusel illustratsioon): kas sellel on värskust, kujutlusvõimet, stiili? Kas keel (illustratsioon) on sobiv?</p> <p>Vastavus: kas autor kirjutab raamatut lastele (s.t raamatut, mis näitab sissevaadet lapse maailma)? Kas see on kultuuriliselt sobiv? Kas selles puudub üleolek ja stereotüübid?</p> <p>Süžee/lugu: kas on olemas tugev, läbiv lugu, teema või kontseptsioon, mis raamatut koos hoiab?</p> <p>Peategelane: kas peategelane on loodud ja toimib edukalt?</p> <p>Kujundus/toode: mõeldes raamatule kui terviklikule tootele, kas sellel on ligitõmbavus, mis sunniks seda kätte võtma? Kas see näeb professionaalne välja? Milline on raamatu kujunduse, väljaandmise ja trükkimise üldine kvaliteet võrreldes letihinnaga?</p> <p>Millised omadused teevad raamatu püsivalt väärtuslikuks?</p>			

Lisa M3.1b. Üleüldine hindamisleht

Raamatud	Kogu- summa	Rühmade hinded				
		Rühm 1	Rühm 2	Rühm 3	Rühm 4	Rühm 5
Pealkiri 1						
Pealkiri 2						
Pealkiri 3						
Pealkiri 4						
Pealkiri 5						

Lisa M3.2. Kvaliteetsete pildiraamatute valimine

Raamatute valimine väikestele lastele sõltub osaliselt täiskasvanutest ja nende arusaamast selle kohta, milline on hea lasteraamat. See sõltub suurel määral seostest, mida täiskasvanud on loonud enda lugejaks olemise teekonnal ja samuti oma lapsepõlve jooksul. Seetõttu näib oluline selle asemel, et anda kursusel valmis nimekiri raamatutest, pühendada aega sellele, et täiskasvanud avastaksid või taasavastaksid pildiraamatud, hindaksid neid või mitte ja jagaksid oma arvamusi.

Lisaks on oluline arvesse võtta raamatute erinevaid tunnuseid või kasutusviise, et pakkuda lastele erinevaid raamatutega seotud kogemusi. Siin on mõni nendest tunnustest koos lisaväärtustega¹¹:

- Raamatud, mida saab katsuda, näha, tunnetada (kangast, plastikust raamatud). Raamatud toetavad vanemate lastega jagatud tundeid.
- Raamatuid peab saama katsuda, jälgida, ära tunda. Beebid õpivad lehekülgi pöörama, kuulates täiskasvanut, kes kordavad regulaarselt seda, mida beebid lõpuks ära tunnevad.
- Raamatud, milles on suured esemete või lihtsate stseenide pildid. Erinevatest materjalidest raamatud erinevate omadustega: pehmed, kõvast papist, tõmblukuga raamatud. Lapse sõrm imiteerib täiskasvanu oma ja hakkab piltidele osutama. See toob kaasa regulaarsuse ja püsivuse. See on jagatud rõõmu objekt, mis võimaldab omavahelist suhtlust. Laps kogeb aja pikenemist või seiskumist. Ta saab raamatus oleva pildi juurde tagasi pöörduda (erinevalt televiisorist või reaalsusest).
- Raamatud, mida kuulata ja millest uusi sõnu õppida. Laps küsib sõnu, osutab ja küsib korduvalt: „Ja mis see on?“ Pildiraamatud juhivad täpsema sõnavarani võrreldes sellega, mida laps on juba kogenud. Ta küsib sõnu; see „aktiivne“ sõnavara on seotud reaalsusega.
- Raamatud, millest meelde jätta lugusid ja kust õppida väljendeid (tegevusraamatud ja lihtsad lood). Suhtlemine seoses raamatuga mõjutab keele arengut. Täiskasvanu tutvustab küsimuste ja vastuste mudeleid. Teemad võivad peegeldada lapse huvi, nii et ta saab ennast loosse kujutada.
- Raamatud, mis toetavad lugema õppimist ja samuti jätkavad hästi rääkima õppimist. See on teadmine, kuidas asju järjest täpsemalt nimetada, luua nende vahel seoseid, väljendada üha enam tundeid, ideid, teadmisi.

Valides raamatuid ettelugemiseks, on oluline, kuid mitte piisav tingimus jagada raamatuid, mida varase lapsega eksperdid on juba lugenud, mis on neid huvitanud ja neile rõõmu pakkunud, mida nad soovivad ette lugeda.

Lisaks tuleb nende raamatute puhul, mis on valitud soovist neid jagada, meeles pidada, et mitte kõik raamatud pole võrdsed ja et lapsed tuleb kokku viia parima kirjandusega. Täiskasvanud peavad igale lapsele tutvustama erinevaid, ootamatuid ja üllatusi pakkuvaid raamatuid.

¹¹ https://www.fno.fr/wp-content/uploads/2018/11/FormatA3_BasseDef.pdf

Lastekirjandus on omaette žanr, üsna unikaalne, sest lugu on sõnades ja lugu on piltides. Need kaks erinevat tüüpi lugu toimivad koos ja neid saab kasutada nii, et nad üksteist täiendavad või siis mitte. Narratiivsete piltide ja narratiivsete sõnade vahel võib tekkida huumor, vastuolu ja üllatusmoment.

Et valida kvaliteetseid pildiraamatuid, tuleb analüüsida kolme peamist komponenti: teksti, illustratsiooni ja meediumit. Nende kombineeritud mõjul sünnib tähendus ja raamatute esteetiline kvaliteet.

Van der Lindeni järgi (2013)¹² on olemas kolm peamist pildiraamatute tüüpi. Mõned pildiraamatud võivad olla ka kahe tüübi segu.

- **Illustreeritud raamat:** seda tüüpi raamatutes on tekst esmane ja keskne. Illustratsioon allub tekstile. Tekst eksisteerib sageli enne illustratsiooni. Lehekülgede kujunduses on tekst ja pildid sageli eraldi.
- **Narratiivne pildiraamat:** seda tüüpi raamatus on lugu, mida tekst ja illustratsioon juhivad omavahelises koostöös. Leheküljel on olemas nii tekstiline kui sõnaline osa. Loetakse järjest teksti ja pilti ning tähenduse loomine sõltub sageli nende omavahelisest koostoimest.
- **Graafilised pildiraamatud:** antud juhul on prioriteetne visuaalne tajus. Loo tähendus luuakse peamiselt illustratsioonide kaudu. Tekst on teisene ja võib tähenduse loomisele kaasa aidata. Tekst ja pildid on kihilised, need on kujundatud ja loodud samal ajal.

Siin on mõned küsimused, mida võite kasutada, et tagada mitmekesisust raamatute valimisel ettelugemise jaoks.

- Avatud raamatu paarislehe kujundus
 - Kas raamatu murdekoht eraldab teksti ja illustratsioonid?
 - Kas tekst ja illustratsioonid on omavahel läbi põimitud organiseeritud viisil või mitte?
 - Millisel kohal on leheküljel illustratsioon?
 - Kas tekst ja illustratsioonid on organiseeritud nagu koomiks?
- Lehekülgede järgnevus
 - Kas iga paarisleht on eelmise järg? (lineaarne järgnevus)
 - Kas igas illustratsioonis on mingi muutus võrreldes eelmise illustratsiooniga?
- Illustratsioonid
 - Milliseid illustreerimise tehnikaid on kasutatud, kas trükkimist, joonistamist, maalimist, kollaaži jms?
 - Milline on illustratsioonide stiil: realistlik või abstraktne?
- Tekst
 - Kas tekstis on riime, kordusi?
 - Kas tekstis on idioome?
 - Kas tekst on pikk või lühike? Kui palju on selles sõnu?
 - Kas tekstis on dialoogi?

¹² Van der Linden, S. & Douzou, O. (2013). *Album [s]*. Éditions De Facto/Actes Sud Junior.

- Kas on olemas jutustaja?
- Milline on loo tempo? Aeglane, kiire, vahelduv?
- Kas teksti sisu avaneb järk-järgult?
- Kas laused järgnevad üksteisele või on tegu väidete nimekirjaga?
- Teksti ja illustratsioonide koostoime
 - Kui suur on illustratsioonide osakaal võrreldes tekstiga?
 - Kas tekst ja illustratsioonid väljendavad sama asja? (liiasus)
 - Kas tekst ja illustratsioonid täiendavad tähenduse loomisel teineteist? (täiendavus)
 - Kas tekst ja illustratsioonid esitlevad erinevaid „kõneviise“, millest tekitab vastuolu? Või on tegu paralleelse loo rääkimisega? (vastuolu)
 - Kas tekst ja illustratsioonid viitavad kaudsetele, ettenägematutele asjadele?

Narratiivide tüübid: igapäevaelu lood ja ilukirjanduslikud lood

Laste igapäevaelu (potil käima õppimine, juurviljade söömine) puudutavate raamatute kohta väidab Rateu (2001)¹³, et need ei aita tegelikult väikestel lastel paremaid kogemusi saada. Veelgi enam, sellised kaudselt ettekirjutusi tegevad raamatud, mida võib pidada dokumentaalseteks, lähevad vastuollu lugemise kui kujutlusvõime arendamise viisiga. Näib, nagu oleks nende raamatute eesmärgiks ideaal lapse jaoks. Sellist tüüpi raamatud võivad hajutada täiskasvanute hirme, aga moonutavad pildiraamatute ettelugemise eesmärke. Oluline on pakkuda lastele kirjandust ja kunsti üldisemalt, mis aitab meil arendada võimalusi jääda kultuuri suhtes avatuks, arendada kujutlusvõimet ilma igapäevaelu küsimustele süstemaatiliselt vastuseid otsimata. Spetsialistide tööks on avada terve žanrite palett, otsides leidlikke, loovaid töid, mis julgustavad avastama, imestama, rakendama oma kujutlusvõimet ja unistama.

Vanesse ja Terwagne'i (2008)¹⁴ arvates aitavad need igapäevaelu lood lastel struktureerida aega ja ruumi, et kokku panna stsenaarium igapäevaseks eluks. See ei ole lugu selles tähenduses, et selles on algusituatsioon, mille külge saab sündmuse haakida, ei ole mingit rutiini katkestavat sündmust. Sellele vaatamata on need etteplaanitud sündmustega lood (rutiinne sündmuse järjekord mingis igapäevaelu situatsioonis, nagu magama minek, ärkamine, restorani minek, poodi minek jne) väikelaste jaoks olulised. Salvestatuna meie mälus, aitavad need struktureeritud lood meil sündmuse ette näha ja mõista meie ümber olevate inimeste kavatsusi. Nad on ka aluseks päris lugudele. „Ilma rutiinita ei saa mingi sündmus rutiini lõhkuda!“ (Terwagne & Vanesse, 2008, 9).

¹³ Rateau, D. (2001). Les tout-petits peuvent-ils lire avant d'avoir appris à lire ? *Spirale*, 4, 15-20. Doi: 10.3917/spi.020.0015

¹⁴ Terwagne, S., & Vanesse, M. (2008). *Le récit à l'école maternelle: lire, jouer, raconter des histoires*. De Boeck Université.

Narratiivide/lugude liigid		
Igapäevaelu lood	Stsenaarium	Lihtne rutiin, praktiline stsenaarium
	Põhiline lugu	Lugu, kus ilmnevad probleemid kohe lahenduse leiavad
Ilukirjandus	Ilukirjandus	Lugu tõeliselt keeruliste olukordade ja takistustega, mis vajavad lahendust

(Terwagne & Vanesse, 2008)

Lisa M3.3: Soovituslik kvaliteetsete pildiraamatute nimekiri kuni 7-aastastele lastele

	AUTOR JA ILLUSTRATOR	PEALKIRI
1.	Eric Carle	„Röövikul on kõht tühi“ (Draakon & Kuu, 2015)
2.	Hervet Tullet	„Minu raamat“ (Felistella OÜ, 2015)
3.	Feridun Oral	„Punane õun“ (Draakon & Kuu, 2013)
4.	Germano Zullo, Albertine	„Väike lind“ ((Draakon & Kuu, 2015)
5.	Michael Rosen, Helen Oxenbury	„Me peame karujahti“ (Pegasus, 2016)
6.	Gemma Merino	„Krokodill, kellele ei meeldinud ujuda“ (Glossus, 2017)
7.	Leo Lionni	„Väike sinine ja väike kollane“ (Koolibri, 2007)
8.	Jon Agee	„Elu Marsil“ (Egmont Estonia 2019)
9.	Tony Ross	„Ma tahan, ma tahan!“, „Ma ei taha, ei taha!“ (Egmont)
10.	Rudite Raudupe	„Kiska-Miska“ (Glossus, 2017)
11.	Katri Kirkopelto	„Molli“ (Helios, 2014)
12.	Richard Collingridge	„Kui sajab lund“ (Kunst, 2012)
13.	Rachel Rooney, Zehra Hicks	„Mure murede pärast“ (Egmont Estonia, 2020)
14.	Seb Brown	„Parim päev issiga“ (Postimees Kirjastus, 2019)
15.	Marianne Dubuc	„Postihiire tööpäev“ (Draakon & Kuu, 2013)
16.	Maurice Sendak	„Seal, kus elavad metsakollid“ (Draakon & Kuu, 2019)
17.	David Litchfield	„Karu ja klaver“ (Koolibri, 2020)
18.	Kätlin Vainola, Kertu Sillaste	„Kus on armastus?“ (Päike ja Pilv, 2014, 2017)
19.	Kertu Sillaste	„Ei ole nii!“ (Päike ja Pilv, 2015), „Pannkoogiraamat“ (Päike ja Pilv, 2012)
20.	Lana Vatsel	„Sa oled alati hoitud“(Päike ja Pilv, 2016)
21.	Ülo Pikkov	„Kop-kop“ (Päike ja Pilv, 2019)
22.	Leelo Tungal	„Lumemees Ludvigi õnn“ (Tammerraamat, 2016)
23.	Ellen Niit	„Lugu jänesepojast, kes ei tahtnud magama minna“ (Tiritamm, 2007)
24.	Ilmar Tomusk	„Hundi sõbrad“ (Tammerraamat, 2018)
25.	Piret Raud	„Kõrv“ (Tänapäev, 2019), „Lugu väikesest majast, kes tahtis olla kodu“ (Tänapäev 2018)
26.	Edgar Valter	„Kakuke ja kassike“ (Elmatar 2006)
27.	Tia Navi	„Väike armastuse lugu“ (Päike ja Pilv, 2018)
28.	Aino Pervik	„Sinivant läheb lasteaeda“ (Tammerraamat 2016)
29.	Hasso Krull, Maarja-Liisa Plats	„Kurja kala kohvik“ (Kaksikhammas, 2019)
30.	Liis Sein, Catherine Zarip	„Saskia otsib värve“ (Tammerraamat, 2019)

Moodul 4. Ettelugemisega seotud tegevuste planeerimine, elluviimine ja nende üle reflekteerimine

Eesmärk. Valmistada osalejaid ette planeerima ja ellu viima ettelugemisega seotud tegevusi, samuti nende üle reflekteerima.

Spetsiifilised koolituseesmärgid

- Planeerida ettelugemisega seotud tegevusi, pidades silmas konkreetset keskkonda (ruumi, aega, kuulajaid, raamatuid, suhtlemist), ja kohandada plaani professionaalselt teadlike valikute alusel.
- Lugeda ette (intonatsioon, miimika, rütm jne vastavalt loole) ühele lapsele või lasterühmale.
- Luua ruum mitmekesiseks suhtluseks.
- Reageerida konstruktiivselt laste valitud raamatutele ja lugemisjärgsetele tegevustele (lugejate reaktsioon).
- Harjutada enesehindamiste pärast ettelugemist.
- Planeerida viise, kuidas paremini ette lugeda ja lastesse suhtuda.
- Dokumenteerida oma tegevust ja arengut seoses ettelugemise planeerimise ja läbiviimisega.

Õpitulemuste saavutamise näitajad

Koolitussessiooni lõpus oskab õppija

- planeerida kõiki ettelugemisega seotud tegevusi ühe lapsega rühmas või lasterühmaga;
- lugeda enesekindlalt ette ühele lapsele rühmas või lasterühmale;
- oma ettelugemist ise hinnata, kasutades hindamismaatriksit;
- seada eesmärged oma ettelugemisega seotud tegevuste planeerimise ja harjutamise parandamiseks, toetudes refleksioonile ja enesehindamisele.

Stsenaarium:

Kestus	Tegevus	Sisu/materjalid
1. näost näkku kohtumine. Planeerimine		
30 min	Eesmärkide ja oodatud õpitulemuste tutvustamine Sissejuhatav arutelu: Paluge osalejatel mõelda alla 7-aastasele lastele, kellele nad	Sisend osalejatelt <u>Lisa M4.1</u>

	<p>soovivad pakkuda röömuvalmistavat kohtumist raamatuga. Mida nad peaksid silmas pidama enne, kui nad seda päriselt teevad? Koostage osalejate vastustest nimekiri.</p> <p>Nüüd paluge neil mõelda alla 7-aastaste laste rühma peale, kellele nad sooviksid ette lugeda. Mida nad peaksid silmas pidama enne, kui nad seda päriselt teevad lisaks olemasolevale nimekirjale?</p> <p>Lisage eespool koostatud nimekirja asju teise värviga või märkige täiendused mingil muul viisil.</p> <p>Jagage osalejatele <u>lisa M4.1</u>, paluge neil see läbi lugeda ja võrrelda nimekirjaga, mille nad koostasid.</p> <p>Juhtige iga punkti arutelu, selgitades/näitlikustades olukordi ja tehes selgeid järeldusi.</p>	
50 min	<p>Tehke interaktiivne ülevaade informatsiooni kohta <u>lisa M4.3</u>. Jagage osalejatele <u>lisa M4.3</u>, kui olete lõpetanud.</p> <p>Valmistage ette umbes 10–15 lõiku erinevatest pildiraamatutest, kus intonatsioon, väljenduslikkus, miimika ja žestid on laste jaoks loo elavaks muutmiseks väga olulised. Mudeldage ettelugemist 2-3 lõiguga (erinevad lõigud, dialoogiga ja ilma, riimiga ja ilma). Paluge osalejatel harjutada nende lõikude väljendusrikast ja elavat lugemist.</p> <p>Paluge 3-4 vabatahtlikul lõigud ette lugeja ja paluge teistelt tagasisidet lisa 2 punktis a toodud elementide kohta.</p>	<u>Lisa M4.3</u>
50 min	<p>Andke lühike ülevaade <u>lisa M4.4</u> olevast informatsioonist ja siis jagage see lisa osalejatele, kutsudes neid üles küsimusi esitama.</p> <p>Näidake osalejatele salvestust lapsest (rühmas), kellele ette loetakse ja paluge osalejatel jälgida lugejat/lugejaid. Näidake salvestisi vähemalt kaks korda. Kui teil on kaks sellist salvestust (eriti, kui need on lühikesed), näidake üht korruga ja andke nendele lugejatele hinnang, lähtudes <u>lisa M4.3</u> ja <u>M4.4</u> toodud punktidest.</p> <p>Kui võimalik, valige video, mis näitab ettelugemise seansi kollektiivses ja „lärmakas“ õhkkonnas.</p>	<u>Lisa M4.4</u> Vähemalt üks videosalvestis, kus loetakse ette ühe lapsega (lasterühmas)
50 min	<p>Tehke lühike ülevaade <u>lisa M4.5</u> toodud informatsioonist ja jagage see siis laiali, kutsudes osalejaid üles küsimusi esitama.</p> <p>Näidake osalejatele salvestust lasterühmast, kellele ette loetakse ja paluge osalejatel jälgida lugejat/lugejaid. Näidake</p>	<u>Lisa M4.5</u> Vähemalt üks videosalvestis, kus loetakse ette koos

	salvestisi vähemalt kaks korda. Kui teil on kaks sellist salvestust (eriti, kui need on lühikesed), näidake üht korraga ja andke nendele lugejatele hinnang, lähtudes <u>lisades M4.3</u> ja <u>M4.5</u> toodud punktidest.	lasterühmaga.
110 min	<p>Jagage laiali ja tutvustage <u>lisasid M4.2a</u> ja <u>M4.2b</u>.</p> <p>Paluge osalejatel töötada paarides sõltuvalt geograafilisest lähedusest / sellest, kui lihtne on neil sessioonide ajal vajadusel kokku saada / samaealiste lastega töötamisest. Paluge neil planeerida ettelugemine päris lasterühmale, kasutades <u>lisa M4.2b</u> ja vaadates üle <u>lisa M4.1</u>.</p> <p>Laske neil määratleda laste vanus, kellele nad hakkavad ette lugema, kui vaja, aidake neil valida sobiv raamat. Iga paar peaks valima ühe raamatu. Oma kavas paluge neil pöörata spetsiaalset tähelepanu suhtlusele enne lugemist, lugemise ajal ja pärast lugemist.</p> <p>Kui nende plaanid on valmis, laske neil raamat ette lugeda kas teineteisele või kujutletavale lapsele.</p> <p>Siis paluge igal paaril kokku tulla teise paariga ja jagada omavahel oma plaane ning anda neile tagasisidet. Paluge neil otsustada, millist plaani ja ettelugemist nad soovivad jagada suures rühmas.</p> <p>Laske igast neljasest rühmast ühel inimesel lugeda ülejäänud osalejatele ette vastavalt sellele, kuidas nad seda plaanisid. Laske osalejatel anda tagasisidet mitte ainult plaanidele ja suhtlemist ergutavatele küsimustele, vaid ka ettelugejate</p> <ul style="list-style-type: none"> - asendile ja sellele, kuidas nad raamatut hoiavad; - häälele, miimikale, žestidele; - lugemise tempole. 	<p>Vähemalt 20 erinevat kvaliteetset pildiraamatut erinevatele vanustele (alla 7-aastastele), vähemalt mõni võiks olla erinev nendest, mida kasutati kolmandas moodulis.</p> <p><u>Lisad M4.2a</u> ja <u>M4.2b</u></p>
10 min	Andke osalejatele individuaalsed ülesanded, mida nad peavad tegema enne järgmist kokkusaamist.	
Osalejate individuaalne praktika väljaspool koolitusruumi		
3h	<p>Lastega harjutamine ja selle dokumenteerimine</p> <p>Väljaspool koolitusruumi kasutavad osalejad oma koolitusel tehtud plaane, et alustada ettelugemisega lasterühmaga.</p> <p>Lisaks peavad nad ka plaanima ettelugemist ja ette lugema üksikutele lastele rühmas või individuaalselt.</p>	<p>Vähemalt 20 erinevat kvaliteetset pildiraamatut erinevatele vanustele (alla 7-aastastele)</p>

	<p>Oma tegevuse dokumenteerimiseks salvestavad osalejad (videos või audios) vähemalt ühe ettelugemisseansi üksiku lapsega ja ühe lasterühmaga. Osalejad võivad üksteist salvestamisel aidata või paluda vabatahtlikku/sõpru seda tegema. Salvestiste eesmärk on näidata, kui hästi nad oskavad lastega koos lugeda, seega tuleks salvestised teha pärast seda, kui nad on saanud ettelugemist harjutada.</p> <p>Te peaksite looma virtuaalse ruumi (nt Google Drive'is), kuhu osalejad saavad laadida oma salvestised, mis kannavad nende nime ja märget „1 laps“ või „rühm“, et neil vahet teha.</p> <p>Enne järgmist koolitussessiooni tagage, et iga osaleja on näinud vähemalt nelja teise osaleja salvestist ja et iga osaleja salvestusi näeb vähemalt neli teist osalejat.</p> <p>Nad peaksid koolitussessioonile kaasa võtma raamatud, mida nad salvestistel lugesid, samuti plaanid, mida nad nende lugemisseansside jaoks tegid.</p>	
<p>2. näost näkku kohtumine. Refleksioon, enesehindamine ja tegevuste parandamise planeerimine</p>		
<p>150 min</p>	<p>Refleksioon ja tagasiside</p> <p>Jagage laiali lisa M4.6 ning vaadake koos osalejatega üle esimesed kolm osa (küsimused 1–20). Tehke kindlaks, et kõik saavad refleksiooni küsimustest aru.</p> <p>Paluge osalejatel moodustada 5-liikmelised rühmad koos nende inimestega, kes on näinud nende salvestusi ja kelle salvestusi nemad on näinud. Rühmade eesmärk on toetada iga liikme refleksiooni. Esiteks peaks iga rühma liige võtma umbes 10–15 minutit, et teha märkmeid oma vastuste kohta küsimustele 1–20. Teiseks peaks rühm otsustama, mis järjekorras nad tagasisidet annavad.</p> <p>Esimene osaleja: iga teine osaleja (2–5) peaks jagama oma tagasisidet esimese osaleja salvestustele (et küsida selgitusi, peaksid osalejad nägema raamatuid, mida kasutati videos, ja plaane, mille järgi seansid läbi viidi), ja esimene osaleja peaks vastama tagasisidele ja jagama oma vastuseid refleksiooni küsimustele 1–19.</p> <p>Kui kõik rühmad on tegevuse lõpetanud (mis peaks võtma umbes 5 korda 20–25 minutit, kokku 100–125 minutit), paluge vabatahtlikel jagada sünteesi oma refleksioonide küsimuste 1–19 kohta, eriti mõtteid, mis neil tekkisid vastuseks tagasisidele, mida nad said oma rühmakaaslastelt.</p>	<p>Lisa M4.6</p> <p>Lugemisseansside salvestised</p>

40 min	<p>Enesehindamine</p> <p>Jagage laiali lisa M4.7 ja selgitage seda osalejatele. Seejärel paluge neil võtta umbes 30 minutit ja kirjutada üles enesehinnang, mis põhineb nende enda refleksioonidel ja kaaslaste tagasisidel. Laske neil täita kommentaaride osa nii põhjalikult kui võimalik.</p> <p>Tehke igast enesehinnangulehest foto või koopia tuleviku tarbeks.</p>	Lisa M4.7
40 min	<p>Tegevuse parandamise planeerimine</p> <p>Tutvustage küsimusi 20–24 lisa M4.6 ja arutage nende tähenduse üle.</p> <p>Alustades enesehinnangust, juhendage osalejaid seadma üks või kaks eesmärki oma professionaalsele arengule ettelugejatena lähimas tulevikus. Tuletage neile meelde, et need eesmärgid peaksid olema spetsiifilised, mõõdetavad, saavutatavad, realistlikud ja määratletud ajaliselt nii selgelt kui võimalik (SMART-kriteeriumid). Lubage neil töötada paaris või kolmekesi rühmas, kui nad seda soovivad.</p> <p>Laske vabatahtlikel jagada oma eesmäärke ja kommenteerige, kui hästi need vastavad eeltoodud kriteeriumidele.</p>	Lisa M4.6
10 min	<p>Kokkuvõtte ja lõpetamine (ettevaade järgmisele sessioonile). Tuletage osalejatele meelde, et nad võtaksid järgmisele kohtumisele kaasa täidetud lugeja logi (Lisa M1.2).</p>	
Aeg kokku: 12 tundi		

Abimaterjalid

- Lisa M4.1. Ettelugemisega seotud tegevuste plaanimine, et pakkuda lastele rõõmuvalmistavat kogemust
- Lisa M4.2a. Vorm ühe lapsega (lasterühmas) ettelugemise plaanimiseks
- Lisa M4.2b. Vorm lasterühmaga ettelugemise plaanimiseks
- Lisa M4.3. Ettelugemisega seotud tegevuste praktiline korraldamine ja olulised tähelepanekud
- Lisa M4.4. Ettelugemisega seotud tegevused ühe lapsega rühmas (0–3-aastased)
- Lisa M4.5. Ettelugemisega seotud tegevused lasterühmaga (4–7-aastased)

- Lisa M4.6. Küsimused refleksiooniks
- Lisa M4.7. Enesehindamise instrument
- Vähemalt 20 erinevat kvaliteetset pildiraamatut erinevatele vanustele (alla 7-aastastele).

Lisa M4.1. Ettelugemisega seotud tegevuste plaanimine, et pakkuda lastele röömuvalmistavat kogemust

Ettelugemine	
<i>lastelehele lapsele (rühmas)</i>	<i>lasterühmale</i>
Raamatute valimine. Valmistage ette sobiv valik erinevaid raamatuid, mida olete valmis ette lugema.	
Mõelge läbi, kuidas te raamatud eksponeerite ja kuidas lubate lastel neid valida.	Valige raamat(ud), mis on rühmale ettelugemiseks sobiv(ad).
Ruumi plaanimine	
Kui te olete lasterühma keskel, valige õdus koht, mis võimaldab mõningast intiimsust, kus laps saab tunda, et ainult talle/koos temaga loetakse raamatuid.	Arvestage rühma suuruse, saadaoleva ruumi ja istumiskohtade asetusega, nii et kõik näevad nii hästi kui võimalik illustratsioone.
Sissejuhatuse plaanimine	
Looge meeldiv ootus raamatu suhtes, kutsudes last vaatama raamatu kaant. Kui laps oskab rääkida, küsige temalt, millest tema arvates lugu/raamat selle kaane põhjal räägib.	Looge meeldiv ootus raamatu suhtes, näidates raamatu kaant. Kui lapsed oskavad rääkida, küsige avatud küsimusi seoses raamatu teemaga, et aidata lastel luua seos raamatu/looga.
Pauside plaanimine	
Olge valmis lähtuma lapse juhtimisest raamatu läbimisel, kuid plaanige siiski pause suhtlemiseks, kui laps ise ei algata suhtlust.	Plaanige 2-3 kohta, kus raamatus on midagi põnevat või hakatakse kirjeldama mingit etteaimatavat rutiini, et julgustada lapsi raamatuga ja looga suhtlema ning ootama, mis juhtub edasi.
Järeltegevuste plaanimine vastavalt laste vanusele	
<p>Küsige lapselt, mis talle raamatu juures kõige rohkem meeldis.</p> <p>Vastake lapse palvele, kui ta soovib raamatut kohe uuesti lugeda.</p> <p>Mõelge läbi, mida te ütlete, et tegevust lõpetada.</p>	<p>Küsige lastelt, mis neile raamatu juures kõige rohkem meeldis ja olge valmis vestlema, küsides avatud küsimusi loo, kohtade ja tegelaste kohta.</p> <p>Plaanige vastavalt laste vanusele järeltegevustena draama- või kunstiprojekte või seotud mängu.</p> <p>Mõelge läbi, mida te ütlete, et tegevust lõpetada.</p>

Lisa M4.2a. Vorm ettelugemise plaanimiseks ühe lapsega (rühmas)

Ettelugeja nimi

Konkreetne koht

Kuupäev ja sobiv ajavahemik

Raamatute nimekiri vastavalt vanuserühmale

Kokkulepped, mis tuleb teha täiskasvanutega, kes laste eest vastutavad / võimaldavad nendega kokkusaamist.

- Kontaktandmed¹⁵

¹⁵ See käib olukordade kohta, kus ettelugeja peab kokku leppima asutuste või isikutega, kes vastutavad lapse või lasterühma eest, et kohtuda lastega, kellega lugeja kavatses lugeda. Palun järgige GDPR 2016/679 ettekirjutusi.

Lisa M4.2b. Vorm ettelugemise plaanimiseks lasterühmaga

Ettelugeja nimi

Konkreetne koht

Kuupäev ja sobiv ajavahemik

Laste eeldatav vanusevahemik

Valik sobivaid raamatuid: iga raamatu jaoks, mida plaanitakse lugeda:

- sissejuhatav küsimus;
- pausid ja küsimused;
- järeltegevused.

Kokkulepped, mis tuleb teha täiskasvanutega, kes laste eest vastutavad / võimaldavad nendega kokkusaamist.

- Kontaktandmed¹⁶

¹⁶ See käib olukordade kohta, kus ettelugeja peab kokku leppima asutuste või isikutega, kes vastutavad lapse või lasterühma eest, et kohtuda lastega, kellega lugeja kavatseb lugeda. Palun järgige GDPR 2016/679 ettekirjutusi.

Lisa M4.3. Ettelugemisega seotud tegevuste praktiline korraldamine ja olulised tähelepanekud

Ettelugemine on tegevus, mida juhib täiskasvanu, kes unustab korraks ära formaalse haridusega seotud vastutuse ja muutub lugejaks, kes väljendab oma kujutlusvõimet, unistusi, mõtteid, refleksioone elu ja maailma kohta, ning osaleb lugemises kogu oma isiksusega.

Nii nagu kunstiteostega üldiselt, tekitab sama raamatu lugemine, kui seda loevad erinevad inimesed, erinevaid emotsioone. Täiskasvanud jagavad oma lugemist neil hetkedel, kui toimub kohtumine pildiraamatu juures. Lugemine on seotud nende enda kohtumisega antud raamatuga, kuid ka nende võimega lugeda. Igal lugemisel on lugeja see, kes täpsustab tähendust, tähtsustab üht või teist asja, kohta või sündmust.

a. Kasutage sobivalt intonatsiooni ja väljenduslikkust

Ette lugedes kohandab lugeja oma häält tekstiga ning kasutab spetsiifilisi intonatsioone ja jäljendamist. Sõltuvalt sellest, mida täiskasvanu lapsega kohtumisel tajub ja tunneb, ei pruugi ta neid põhimõtteid rakendada.

Selline lugemine on lastele oluline tugi. Väljendusrikas lugemine koos pauside tegemise ja erinevate intonatsioonide kasutamisega võimaldab lastel mõista teksti mõningaid eripärasid ja raskusi. Pauside tegemine kindlustab tematiseerimise heliahela tõlgendatud jaotuse kaudu, rõhutades mõningaid loo elemente. Intonatsiooni varieerimine annab informatsiooni varjatud elementide kohta, nagu tegelaste mõtted ja emotsioonid, leksikaalsete elementide tõlgendamise kaudu (Boiron, 2010).¹⁷

Lisaks võib ettelugemisel rõhutada riimuvaid sõnu ja mustreid. Seega arendab lapsele ette lugemine helimustrite teadvustamist (Duursma et al., 2008)¹⁸.

b. Koostöö lapsega

Lugemise ajal toimuv suhtlemine (arutelud lugemismaterjali üle, vestlused loo jagamise ajal, emotsioonide jagamine) on sama oluline kui lugemine ise.

Allpool toodud tabel annab ülevate tehnikatest, mis sobivad täiskasvanu ja lapse või lasterühma omavahelise suhtlemise tugevdamiseks.

¹⁷ Boiron, V. (2010). Lire des albums de littérature de jeunesse à l'école maternelle : quelques caractéristiques d'une expertise en actes, *Repères [En ligne]*, 42, mis en Retrieved from: <http://journals.openedition.org/reperes/254>. doi:10.4000/reperes.254

¹⁸ Duursma, E., Augustyn, M., & Zuckerman, B. (2008). Reading aloud to children: the evidence. *Archives of disease in childhood*, 93(7), 554-557.

Tehnikad koostöö suurendamiseks juturaamatu ühise lugemise ajal	
(Justice & Kadervarek, 2002)¹⁹	
Tegevus	Kirjeldus
Laske lapsel valida lugemise koht.	Lastele meeldib lugeda erinevates kohtades: pörandal, oma lemmiktoolil, tagatrepil.
Avardage laste võimalusi raamatuga füüsiliselt toimetada	Laske lapsel raamatut hoida. Julgustage last vabalt lehti keerama. Kasutage raamatuid, millel on väljatõmmatavad vms osad
Siduge omavaheline suhtlus lapse võimete ja huvidega.	Kohandage lugu, sõnu või arutelu igal viisil, mis muudab raamatu lapsele rohkem rõõmu pakkuvaks. Kui lapsed küpsevad ja arenevad, hakkab neid rohkem huvitama ka „päris“ lugu.
Pauside tegemine	Tehke lugemise ajal aeg-ajalt pause ja oodake lapse kommentaare. Tehke paus pärast lehekülje pööramist, nii et laps saab vaadata pilti ja spontaanselt kommenteerida või küsimusi esitada. Tehke paus pärast iga lehekülje lugemist, nii et laps saab lugu või pilte kommenteerida.
Paluge lapsel endale raamatut „lugeda“.	Lastele meeldib „lugeda“ tuttavat raamatut. Lapsele võib öelda: „Vau, mulle meeldib, kuidas sa seda raamatut loed“, isegi kui nad seda päriselt ei loe.

Et luua lugemiseks sobiv atmosfäär, võtab täiskasvanu aega ruumi ettevalmistamiseks ja ei lahku ka liiga järsku pärast lugemise lõpetamist.

c. Looge keskkond, kus on palju lugemismaterjali

Et luua lugemiseks sobivat keskkonda, peaks koht olema mugav nii täiskasvanute kui laste jaoks. Valitud koht peaks olema piiritletud, väike ja sisse seatud nii, et see arendab laste iseseisvust ja kus kõik partnerid saavad istuda ja vabalt liikuda. Võib kasutada ka patju, tumbasid jms.

Mõelda tuleb raamatute paigutamise peale selles ruumis. Need võib panna väiksesse raamatariiulisse, aga samas on oluline, et kõik raamatud ei oleks püsti nagu raamatukogu raamatariiulis. Neid võib paigutada erinevatel viisidel, nii et lastel oleks kerge üks neist valida. Raamatu teeb huvitavaks ka see, et see on liikuv, liigub ühest ruumist teise, et laps saaks selle enda valdusesse võtta. Raamatud võib paigutada temaatilistesse kohtadesse, kui see on võimalik. Raamatuid võib paigutada igale poole.

¹⁹ Justice, L. M. & Kadervarek, J. (2002). Using shared reading storybook reading to promote emergent literacy. *Teaching exceptional children*, 34, 8-13.

Lisa M4.4. Ettelugemisega seotud tegevused ühe lapsega rühmas (0–3-aastased)

Kui spetsialist istub näoga rühma laste vastas, tekib refleks lugeda tervele rühmale. Individualiseeritud lugemine on aga võimalik ja see on erakordse rikkuse allikas. Isegi rühmas on oluline, et iga laps kogeks seda, et loetakse ainult tema jaoks. See aitab kaasa paremale sidemele väikelapse ja täiskasvanu vahel ning seda saab kogeda samal moel ka kodus.

Alla 3-aastastele lastele ei soovitata sellist lugemisaega, kus kõik istuvad ja kuulavad sama juttu. Isegi rühmades peab spetsialist pöörduma iga lapse poole kordamööda. Selles arengujärgus tuleb lastele läheneda individuaalselt, et kompenseerida lugemispuudust kodus keskkonnas. Kohtumine täiskasvanu, raamatu ja lapse vahel peaks selles vanuses jääma individuaalseks. Sellise individuaalse lähenemise korral muutub kokkupuude lapse jaoks unikaalseks kogemuseks, vaatamata teiste laste kohaolekule.

Et alustada lugemist väikelastega, on varase lapsega ekspertidel sageli soovitatav panna raamatud põrandale laste keskele ja lugeda individuaalselt iga raamatut, mille laps on valinud, samal ajal kui teised lapsed ootavad, kuulavad, liiguvad ringi, mängivad või toimetavad ning „loevad“ teisi raamatuid. Lapsed, kes ootavad oma individuaalset lugemisaega, püsivad täiskasvanu lähedal või panevad väljavalitud raamatu täiskasvanu lähedale. On väga oluline, et täiskasvanu üritaks püüda kõige arglikumate laste tähelepanu, tuvastades nende lemmiklood.

Andes lastele võimaluse valida oma raamat, võib see suurendada nende kaasatust ettelugemise ajal. Oluline on seda väikelastes arendada, sest nende raamatuvalik on alati oluline, isegi kui me veel ei tea, miks nad valisid just antud raamatu. Sageli juhtub, et üksik lehekülg või üksik element leheküljel muutub väga väikeste laste peamiseks huviobjektiks. Ettelugemise ajal nad kuulavad ja vaatavad teisi lehekülgi ja siis pöörduvad tagasi lehekülje juurde, mis neid huvitab. Nad tahavad ka, et sama lugu loetaks mitmeid kordi. Spetsialistidel tuleks respektida laste vajadust korduste järele, et tagada laste jaoks positiivne kogemus.

Lugemise ajal peaks täiskasvanu pöörama tähelepanu sellele, et ta loeks teksti ilma ühtegi sõna muutmata, sest kvaliteetsetes pildiraamatutes on igal sõnal oma tähtsus. Seega, isegi kui lugejad vahetuvad, jääb tekst, mida laps kuuleb, alati samaks. Nii saab laps raamatu ja selles oleva loo teha enda omaks, leida sõnu ja väljendeid, mis talle meeldivad. See on tõeline kultuuriülekanne ja esimene sisenemine kirjandusmaailma.

Täiskasvanu peab meeles pidama, et just laps on lugeja ja jagatud hetke juhtija. Tegelikult on väikelapsel raamatu enda omaks tegemise viis, ta võib seda katsuda, nuusutada, näksida. Täiskasvanu peab meeles ka seda, et ta ei parandaks last, kui laps jutustab lugu nii, nagu see raamatus kirjas ei olnud. Selle asemel laseb täiskasvanu lapsel arendada oma versiooni. Iga laps võtab lugudest selle, mida ta vajab. Laps arendab oma arusaamise loost ja omaenda mõtteid loo kohta. Täiskasvanu ei tohiks teda oma küsimustega katkestada. Nagu ülalpool öeldud, see hoiak näitab erinevust *koos lapsega* lugemise ja *lapsele* lugemise vahel.

Lugemise ajal austab täiskasvanu lapse rütmi raamatusse sisenemiseks. See võimaldab lapsel lõpuks sagedamini lugemisega seotud tegevustes osaleda. Seega on lapse jälgimine ja oma tempo kohandamine lapsega olulised oskused, mida koolituse ajal arendada.

Kokkuvõtlikult, kui täiskasvanu loeb ühe lapsega rühmas, siis peaks ta läbi viima individualiseeritud lugemissessiooni, mis algab lapse raamatuvalikuga. Täiskasvanu keskendub individuaalsele lugemisele, pöördudes samal ajal kõigi poole, kes on valmis kuulama. Ta lubab teistel kuulata ja lugemisest rõõmu tunda. Teised lapsed mõistavad sageli väga ruttu, et varsti tuleb nende kord ja suudavad oodata ja austada teiste aega. See on oluline sotsialiseerumise õppetund.

Lisa M4.5. Ettelugemisega seotud tegevused väikese lasterühmaga (4–7-aastased)

Väikesele lasterühmale ettelugemisega seotud tegevuste eesmärk on arendada väikeste õppijate tekstimõistmisstrateegiaid ja eriti selliseid strateegiaid, mis puudutavad tähenduse etteaimamist ja ootuste kinnistumist. Täiskasvanute küsimused julgustavad lapsi liikuma spetsiifilistelt punktidelt üldisele kirjeldusele ja seejärel narratiivsetele tõlgendustele (Terwagne & Vanesse, 2008, 27)²⁰.

Jagatud lugemisaja jooksul aitavad mõned tegevused tutvustada lastele keelt, kui panna piltide juurde eakohased sõnad.

1. ja 2. eluaasta vahel võivad lugemistegevused keskenduda sellele, et arendada lapse võimet sildistada elemente. Need nimetamistegevused muutuvad lõpuks kirjeldusteks, mis on lugemise juures oluline punkt 2.-3. eluaasta vahel.

Kui laps on umbes 3-aastane, hakkab lugemistegevuste ajal ilmnema põhjus-tagajärg seos. See on sissejuhatus tõlgendamisele ja sellele, mis loos toimub ja mis võiks loos edasi toimuda.

Sipe (2002, 478)²¹ määratleb viis nähtavat kaasatuse tüüpi, mis ilmnevad lastel juturaamatute ettelugemise ajal:

- **Loo spontaanne dramatiseerimine verbaalsel ja mitteverbaalsel viisil.** Kui õpetajad loevad lastele lugusid, kannavad nad visuaalsed illustratsioonid ja kirjutatud keele edasi väljendusrikkasse suulisesse keelde. Lugu mängides laiendavad lapsed seda etendust nii, et ka nemad on kaasatud. Näiteks võivad õpetajad lugeda dialoogi, muutes oma hääle tooni ja tugevust, et tõlgendada loo tegelasi, ja lapsed võivad seda imiteerida.
- **Loole või tegelastele kaasarääkimine.** Siin algab loo ja laste maailma vahelise erinevuse hägustumine. Need kaks maailma võivad lühikeseks hetkeks kattuda. Näiteks võib mõni laps öelda Punamütsikesele, kui too kohtub hundiga: „Ole parem ettevaatlik, Punamütsike! Ära lase ennast petta!“
- **Kritiseerimine/kontrollimine** viitab laste soovitudele, mis puudutavad alternatiivseid süžeesid, tegelasi, tegevuspaiku. Lapsed reageerivad nii, nagu oleks loos ruumi neile endale, nende isiksustele, valikutele ja võimetele. Näiteks võivad nad välja pakkuda, mida nemad ütleksid hundile, kui see küsib, mis Punamütsikesel korvis on.
- **Enda või sõbra loosse lülitamine ja tegelase rolli võtmine.** See reaktsioon väljendab samuti piiri hägustumist päris maailma ja loos oleva maailma vahel. Näiteks võivad lapsed loosse tuua sõbra nime, kes näib olevat näljane nagu hunt, sest see sõber sõi lõuna ajal palju.
- **Teksti ülevõtmine ja sellega enda eesmärkide huvides manipuleerimine.** Lapsed võivad loobuda igasugusest katsest lugu tõlgendada või mõista ja kasutada lugu oma loovuse väljendamise hüppelauana. Näiteks võib õpetaja küsida, millest räägib Punamütsikese lugu ja laps võib targalt vastata: „Arvatavasti ta loeb palju ja kirjutab ja elab metsas“²².

²⁰ Terwagne, S., & Vanesse, M. (2008). *Le récit à l'école maternelle: lire, jouer, raconter des histoires*. De Boeck Université.

²¹ Sipe, L. R. (2002). Talking back and taking over: Young children's expressive engagement during storybook read-alouds. *The Reading Teacher*, 55, 476-483.

²² Inglisekeelne sõnamäng: Punamütsike on Little Red Riding Hood. Red hääldub nagu inglise keeles sõna *read* (lugema) minevikuvorm. *Riding* meenutab sõna *writing*, mis tähendab inglise keeles kirjutamist. *Hood* meenutab sõna *wood*, mis tähendab inglise keeles metsa (tõlkija märkus).

Need viis erinevat loole reageerimise tüüpi peegeldavad laste suhtumist raamatutesse kui kutsesse osaleda ja mängida. Nad näitavad laste kaasatust ja loo enda omaks tegemist. Nad esindavad kontiinumi, kus aktiivne osalemine kasvab esimesest viimase suunas.

Lisa M4.6. Juhend refleksiooniks

Vaadates tagasi ettelugemise kogemusele:

1. Kui hästi te olite oma tööd plaaninud? Kui palju oma plaanist saite te järgida?
2. Mis läks väga hästi (seoses koha, aja, lapse/lastega, vahenditega, suhetes täiskasvanutega – õpetajad, teised spetsialistid, vanemad)?
3. Milliseid kohandusi pidite tegema? Kas neid oli lihtne teha?
4. Milliste probleemide või raskustega te kokku puutusite ja kuidas te need lahendasite?
5. Mil viisidel te oma ettelugemise oskust parandasite ühest seansist teise?
6. Millised standardid te endale kehtestasite ja kui hästi te nendele enda arvates vastasite?

Oma tunnete ja emotsioonide üle reflekteerimine

7. Kuidas te ennast konkreetsete ettelugemisseansside ajal tundsite?
8. Kuidas teile üldiselt meeldis teie käitumine lugemise ajal üksiku lapse/lasterühmaga? Millal te tunnete end enesekindlamalt ja miks?
9. Mis osad tegevusest teile eriti meeldisid? Miks?
10. Mis teile ei meeldinud / ei meeldi selle kogemuse juures?
11. Millest annavad teie tunded selle kogemuse kohta teada teist kui õppijast?
12. Mida te saite teada enda kohta, kui valmistusite ettelugemiseks ja viisite ettelugemise läbi?

13. Kas teie mõtted selle kohta, milline te ettelugejana olete, on muutunud? Kuidas need muutused aset leidsid?

Reflekteerides laste ja täiskasvanute kogemuste üle

14. Mil määral reageeris(id) laps(ed) lugemisseansil nii, nagu te ootasite?

15. Mil viisil reageeris(id) laps(ed) erinevalt sellest, mida te ootasite? Mida nad tegid, et see teid üllatas?

16. Mida te soovite, et lapsed eriti hindaksid teie ettelugemisseansi ajal?

17. Mil määral reageerisid teie ümber olevad täiskasvanud (täpsustage kes) nii, nagu te ootasite? Mil viisil reageerisid täiskasvanud erinevalt sellest, mida te ootasite? Mida nad tegid, et see teid üllatas?

18. Mis on see, mida te soovite, et täiskasvanud hindaksid teie ettelugemisseansi ajal?

19. Millist tagasisidet saite te kaaslastelt (kui neid oli)? Kui kaaslane vaatas teie ettelugemist, mida võis ta teilt kui professionaalilt õppida?

Vaadates tulevikku

20. Mida te teete tulevikus samamoodi, sest see läks väga hästi? Mida seoses ettelugemisega oskaksite õpetada kellelegi teisele?

21. Mida te tulevikus senisest kogemusest lähtuvalt väldite? Mille kallal peate veel tööd tegema?

22. Mis on üks asi, mida te olete näinud oma kaaslaste töös, mida te tahaksite järgmisel korral ette lugedes proovida?

23. Millise eesmärgi sooviksite endale järgmiseks korraks prioriteedina seada?

25. Mille osas sooviksite rohkem abi/tagasisidet?

Lisa M4.7. Enesehinnangu instrument

Hinnake ennast skaalal 1–4, kus 1 tähendab „Mul on olemas põhiteadmised“ ja 4 tähendab „Ma võiksin seda teistele õpetada“.

Nr	Professionaalsed tegevused	Hinne	Kommentaar
Ettelugemisseansside plaanimine			
1	Ma plaanin tulemuslikult ettelugemisseansse ühele lapsele (koht, raamatute valik, suhtlemine).		
2	Ma plaanin tulemuslikult ettelugemisseansse lasterühmadele (koht, raamatute valik, suhtlemine).		
3	Ma harjutan raamatute ettelugemist enne ettelugemisseanssi.		
4	Ma otsin uusi (pildi)raamatuid, et mitmekesistada lugemist nende laste jaoks, kellega ma loen.		
Ettelugemisseansside läbiviimine ühe lapsega (lasterühmas)			
1	Ma näitan lastele raamatuid, mille vahel tõhusalt valida.		
2	Ma jälgin lugedes, kuhu laps mind juhib.		
3	Ma kasutan tulemuslikult oma häält, miimikat ja žeste.		
4	Ma julgustan ja toetan lapse ja raamatu vahelist suhtlust.		
5	Ma käitun professionaalselt lastega, kes ootavad oma lugemise korda.		
6	Ma tulen professionaalselt toime ettelugemisseansi ajal tekkivate katkestustega.		

7	Ma vastan laste reaktsioonidele raamatule konstruktiivselt.		
Ettelugemisseansside läbiviimine lasterühmaga			
1	Ma korraldan tõhusalt vaba ruumi ja rühma istumise.		
2	Ma sean ennast kohale ja hoian raamatut nii, et lastel on seda lihtne näha.		
3	Ma tegelen lugemiseelse suhtlusega, et võimendada meeldiva kogemuse ootust.		
4	Ma loen ette, mida raamatus on kirjutatud, sealhulgas autori(te) ja illustraatori(te) nimed.		
5	Ma räägin selgelt ja kasutan tõhusalt hääle moduleerimist.		
6	Ma loen sobivalt elaval viisil.		
7	Ma pööran lehti ja loen sobiva tempoga, et tagada meeldiv kogemus		
8	Ma julgustan suhtlemist loos sobival ajal ja tõhusal viisil, et hõlbustada ootuste väljendamist.		
9	Ma toetan suhtlemist sobiva aja jooksul, et lugemisest jääks meeldiv kogemus.		
10	Ma juhin head suhtlemist pärast lugemist, et lugemisest jääks meeldiv kogemus.		
11	Ma tegelen sobival viisil rühmadünaamikaga (sealhulgas ringi liikudes), et tagada meeldiv kogemus.		

12	Ma tegelen rühmaväliste katkestustega professionaalsel viisil.		
Ettelugemise kogemuse üle reflekteerimine ja selle dokumenteerimine			
1	Ma reflekteerin ettelugemisseansi üle põhjalikult.		
2	Ma jagan oma refleksioone kaaslasega ja/või teen märkmeid tuleviku tarbeks.		

Minu süntees: _____

Moodul 5. Spetsialistid ja vanemad: lastega ettelugemise propageerimine

Eesmärk. Suhelda vanematega, demonstreerida neile ettelugemist ja juhendada nende ettelugemist.

Spetsiifilised koolituseesmärgid

Valmistada osalejaid ette

- reageerima vanemate vajadustele, mis on seotud ettelugemisega;
- jagama vanematega ettelugemise olulisust ja tutvustama neile olulisi abimaterjale;
- vanematele ettelugemise demonstreerimine;
- toetama vanemaid, et nad toimiksid kui vahendajad kirjutamise maailma ja lapse vahel;
- parandama perekultuuri, kui kodune keel erineb lastehoius kasutatavast keelest;
- muutma vanemate arusaamu lugemisest, pakkudes tegevusi, mis arendavad pere kirjaoskust.

Õpitulemuste saavutamise näitajad

Koolitussessiooni lõpus

- koostab õppija reklaamlehe/plakati, et reklaamida vanematele ettelugemist;
- koostab ülevaate ühest arutelust vanematega perekonna kirjaoskuse üle (kodused tavad, perekultuur, arusaamad ja uskumused):
- kirjeldab/annab ülevaate ettelugemisseansi demonstreerimisest ja sellele järgnenud diskussioonist vanematega.

Meeldetuletus koolitajale

- Võtta kaasa osalejate osaliselt täidetud refleksioonilehed ([Lisa M1.1](#)), mille nad esitasid esimese mooduli lõpus).
- Enne koolitussessiooni tuletada osalejatele meelde, et nad võtaksid kaasa oma lugeja logi ([Lisa M1.2](#)).

Stsenaarium

Kestus	Tegevus	Sisu/materjalid
45 min	Vanemateni jõudmine Sissejuhatus: tutvustage antud mooduli teemat ja eesmäärke. Seejärel küsige: „Mõeldes vanemate rollile lastega koos ettelugemisel, kuidas olete mõelnud	Lisa M5.1

	<p>vanemaid kaasata?“</p> <p>Jagage laiali <u>lisa M5.1 (vanemate kaasamise astmestik)</u> ja arutage iga kaasamise astet. Laske osalejatel mõelda ning arutada paarides või kuni 4-liikmelistes rühmades, mida nad saaksid teha, et liikuda oma töös mõne vanemaga järgmisele astmele ja milliseid ressursse nad vajaksid. Rõhutage, et oluline on mõelda erinevatele vanematele.</p>	
45 min	<p>Sõnum vanematele – reklaamlehe/plakati koostamine</p> <p>Mõelge tagasi oma õppimisele kursuse jooksul. Kasutage kursusel saadud materjale ja otsige internetist lisamaterjale, et koostada vanematele interaktiivne ettekanne perekonna kirjaoskusest ja sellest, kui oluline on lugemisharjumusega kodune keskkond, kus lastega koos loetakse ette nende elu esimesest päevast alates.</p> <p>Koostage plakat/reklaamleht, mida jagada vanematele, et ülaltoodud ideid propageerida.</p> <p>Pöörake tähelepanu</p> <ul style="list-style-type: none"> - probleemile – miks see on oluline ja pakiline - lahendusele, mida te välja pakute - huvigrupid, kellele teie sõnum on suunatud (millistele vanematele?) - mida sihtgruppi innustatakse tegema - millist tuge te neile pakute - kuidas teiega ühendust saab võtta - plakati/reklaamlehe visuaalne atraktiivsus <p>Kutsuge osalejaid oma plakateid/reklaamilehti jagama ja vahendage tagasisidet. Rõhutage, et see on nende ettevalmistus vanematega suhtlemiseks perekonna kirjaoskuse olulisusest ja selleks, et jagada vanematega, kuidas nad saavad luua meeldivaid lugemiskogemusi oma lastega.</p>	<p><u>Abimaterjalid</u> <u>plakati/reklaamlehe</u> <u>koostamiseks</u></p>
60 min	<p>Vanemate kaasamise plaanimine</p> <p>Paluge osalejatel ette valmistada 60-minutiline kohtumine vanematega, et tõsta nende teadlikkust perekonna kirjaoskusest ja värvata vanemaid, kes on huvitatud õppima, kuidas koos lastega kodus ette lugeda. Tuletage</p>	<p><u>Lisa M5.2</u></p> <p><u>Lisa M5.3</u></p>

	<p>osalejatele meelde, et oluline on mõelda erinevatele vanematele.</p> <p>Rõhutage, et nad peaksid pöörama tähelepanu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kellele mis konkreetne sõnum on suunatud (vt eelmine tegevus); - kuidas nad kutse laiali saadavad; - milliseid materjale neil tuleb ette valmistada; - kelle tuge/koostööd nad vajavad enne või pärast kohtumist või selle jooksul. <p>Paluge osalejail individuaalselt läbi mõelda ja seejärel arutada kogu rühmaga, millist järelkohtumise võimalust nad pakuvad vanematele, kes soovivad õppida, kuidas lugeda lastele ja lastega koos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Millal/ kui sageli ja kuhu saavad nad vanemaid näidissetelugemist vaatama kutsuda? - Millal/ kui sageli / kui pikalt ja kus saavad nad viia läbi individuaalseid/rühmaarutelusid vanematega selle kohta, mida nad tähele panid? - Millist tuge on nad valmis pakkuma vanematele, kes tahavad parandada oma oskusi lugejatena? <p>Kutsuge osalejaid harjutama oma sissejuhatavat kõnet vanemate rühmale, kellega nad plaanivad kohtuda. Sõltuvalt keelelistest eripäradest võiksite julgustada osalejaid, et nad õpiksid vanemaid nende emakeeles tervitama.</p>	
180 min	<p>Väljaspool koolitusruumi</p> <p>Osalejad viivad läbi rea kohtumisi vanematega, et tõsta teadlikkust perekonna kirjaoskusest ja lastega koos ettelugemisest, samuti et näidata ette, kuidas lugeda ühe lapsega rühmas, ja vanemate palvel arutada reaktsioonide üle, mida lapsed väljendavad meeldiva ettelugemise järel.</p> <p>Pärast kohtumist (või ka enne kohtumist, kui seda on lihtsam korraldada) võivad osalejad kutsuda vanemaid jälgima näidissetelugemisseanssi lastega, eriti ühe lapsega rühmas.</p> <p>Need vanemad, kes jälgivad spetsialisti/vabatahtliku juhitud ettelugemisseansse, võivad osaleda arutelus</p>	<p>Plaanid</p> <p><u>Lisa M5.3</u></p>

	<p>(juhiseks vt M5.3).</p> <p>Pärast spetsialistide arutelusid vanematega koostavad spetsialistid vajadusel vanemate jaoks tugimeetmete/materjalide nimekirja. Jagada võib soovitusi kvaliteetsete raamatute, külastamist väärivate raamatukogude, erinevate materjalide, nt videote kohta, teavet erinevate avalike ürituste kohta, mis on seotud väikelastega lugemisega (sündmused ülemaailmse ettelugemispäeva raames jne). Lisaks, kui vanemad soovivad jagada spetsialistiga, kuidas nad oma lastega loevad, ja küsivad tagasisidet, soovitage spetsialistidel/vabatahtlikel sellist tagasidet ja julgustust vanematele anda.</p> <p>Oma arutelude tulemusel vanematega koostavad osalejad nimekirja vanematele vajalikust abist/materjalist</p> <p>Soovi korral nad annavad vanematele tagasisidet, kui vanemad koos lastega loevad.</p> <p>Paluge osalejatel kirjutada aruanne oma kohtumis(t)e kohta vanematega perekonna kirjaoskuse teemal, samuti – kui võimalik – näidissettelugemisseansi kohta ja sellele järgnenud arutelude kohta vanematega.</p>	
90 min	<p>Osalejad jagavad olulisemaid kohti oma aruannetes.</p> <p>Lõpetage kokkuvõttega „mida meeles pidada vanematega töötades“ (<u>vanemate kaasamise head ja vead</u>).</p> <p>Vajadusel paluge osalejatel üle vaadata oma plakatid/reklaamlehed, alustades sellest, milline mõju neil osalejate arvates oli. Paluge neil töötada väikestes rühmades ja lasta plakatid ringi käima (või siis koostage neist näitus, mida kõik saavad vaadata). Julgustage osalejaid määratlema erinevaid huvigruppe – institutsioonid ja konkreetsed isikud – nagu varase lapsee eksperdid, raamatukogutöötajad, tervishoiutöötajad, sotsiaaltöötajad, linnavalitsused jne, kes võiksid neil aidata propageerida perekonna kirjaoskust. Arutage, kuidas nad võiksid nende huvigruppidega ühendust võtta ja kuidas nende plakat/reklaamleht võiks selles osas kasulik olla.</p> <p>Tähistamine</p> <p>Paluge reflekteerida kogu kursuse üle, peamise õpitu üle. Paluge osalejatel üle vaadata oma <u>M1.2</u> (lugeja logi). Jagage välja <u>lisa M1.1</u> (refleksioon – lugejaidentiteet) ja paluge osalejatel täita iga küsimuse järel teine lahter, kas</p>	<p>Dr Seuss „Oh, The Places You’ll Go!“</p> <p>Video „Bon“</p> <p><u>Lisa M1.1</u></p>

	<p>täiendades varasemat vastust või reflekteerides oma varasemate vastuste üle.</p> <p>Et tegu on koolituse viimase sessiooniga, julgustage osalejaid mõtlema, kuidas olla ühenduses ja toetada üksteist, jagades kogemusi jne.</p> <p>Plaanige kursuse lõpetamise tähistamine osalemistunnistustega, võib-olla mingi inspireeriva teksti ettelugemisega (nt võite lugeda dr Seuss'i raamatut „Oh, The Places You'll Go!“ või vaadata jälle videot „Bon“).</p>	
Aeg kokku: 7 tundi		

Abimaterjalid

- Lisa M5.1. Vanemate kaasamise astmestik
- Lisa M5.2. Vorm vanematega kohtumise plaanimiseks
- Lisa M5.3. Juhised lugemisjärgseks aruteluks vanematega
- Abimaterjalid plakati/reklaamlehe koostamiseks (Jim Trelease „Thirty do's to remember when reading aloud“; Jim Trelease „A dozen don'ts to remember when reading aloud“)
- Importance of Reading With Kids: 10 Great Benefits <https://bilingualkidspot.com/2017/10/19/benefits-importance-reading-young-children/>;
- The Reader <https://www.thereader.org.uk/about/whatwedo/childrenyoungpeople/>;
- Videod, nt „Bon“ <https://vimeo.com/248326840>;
I is for infant: Reading aloud to young children benefits brain development <https://www.pbs.org/newshour/show/infant-reading-aloud-young-children-benefits-brain-development>
- Dr Seuss „Oh, The Places You' ll Go!“

Lisa M5.1. Vanemate kaasamise astmestik

See on vanemate kaasamise astmestik ettelugemise propageerimisel. Mõelge oma tegevustele ja vaadake, kus sellel astmestikul võiks/peaks paiknema enamik teie tööd. Mida te saaksite teha, et viia töö mõne vanemaga aste kõrgemale? (Astmete kitsamaks muutumine tähendab, et vaid vähesed vanemad jõuavad tippu, samal ajal kui enamus on kaasatuse kõige madalamal tasemel. Osakaalud võivad varieeruda sõltuvalt sellest, kuidas te toetate kaasatust).

Jagatud juhtimine.

Vanemad juhivad kampaaniaid ette lugemise propageerimiseks ja planeerivad ettelugemisseansse

Võimendamine

Vanemaid palutakse lastega koos lugema ja neid juhendatakse/antakse tagasisidet selle kohta, kuidas neil läheb.

Osalemine

Huvitatud vanemaid kutsutakse vaatama, kuidas te loete lasterühmale või üksikutele lastele ja seejärel toimub arutel näiteks selle üle, kuidas laps koos lugemisele reageerib.

Konsulterimine

Huvitatud vanemaid kutsutakse vaatama, kuidas te loete lasterühmale või üksikutele lastele ja nendelt küsitakse (anonüümselt) arvamust.

Informeerimine

Vanemate informeeritakse ette lugemise kasulikkusest, jagatakse flaiereid või tehakse need kättesaadavaks, vahendatakse infot läbi sotsiaalmeedia või mõnel muul viisil.

Lisa M5.2. Vorm vanematega kohtumise planeerimiseks

Tegevused	Tähtaeg	Kommentaariid
Nt koosta nimekiri kontaktidest, kellele kutse saata	15. veebruar	Lisa vanemad, aga ka inimesed, kellel on kerge vanematega kontakti saada
Nt saada kutse		Mõtle kuidas (suuliselt, kirjalikult)
Jne		

Lisa M5.3. Juhised lugemisjärgseks aruteluks vanematega

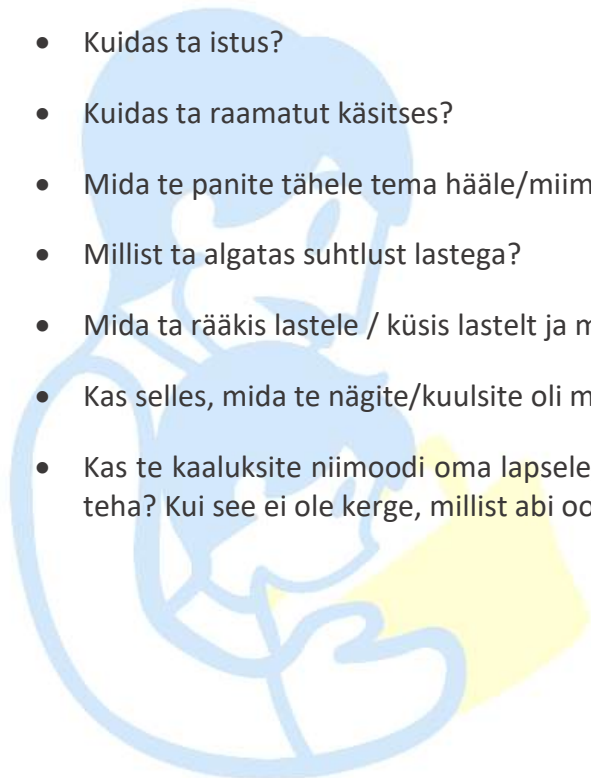
Suunake vanemaid lugu kuulama, aga samal ajal jälgima oma lapse reaktsioone lugemisele (liigutused, žestid, võimalusel miimika, suhtlemine raamatu ja ettelugeja või kaaslastega). Juhtige arutelu alljärgnevatest küsimustest lähtuvalt.

- Kuidas teile see lugu/raamat meeldis? Kui hästi te selliseid raamatuid teate?
- Kuidas teie laps paiknes/istus? Kui hästi ta nägi raamatut?
- Kas ta vaatas raamatut? Vaatas eemale? (Kuhu?) Mida tema nägu teile ütles?
- Kas laps liikus ringi, kõndis minema? Kas ta tuli ettelugeja juurde tagasi?
- Mida tegi laps oma kätega? Keeras lehte / puudutas raamatut / silitas lehte/illustratsiooni?
- Mida laps ütles/küsis? Kas ta naeris millegi peale? Tegi mingeid muid hääli?
- Kui laps rääkis, siis kelle poole ta pöördus? (ettelugeja / kellegi teise poole / rääkis / pomises omaette)
- Kui laps rääkis, kas ta rääkis kellegagi enne või pärast lugemist või lugemise ajal?
- Kas miski oli teie jaoks üllatav? Mis täpsemalt?

Kui nad ei osale vaatluses esimest korda, paluge neil hoolikalt jälgida ettelugejat. Juhtige arutelu, lähtudes alljärgnevatest küsimustest.

Mida te ettelugeja puhul tähele panite?

- Kuidas ta istus?
- Kuidas ta raamatut käsitses?
- Mida te panite tähele tema hääle/miimika/žestide juures?
- Millist ta algatas suhtlust lastega?
- Mida ta rääkis lastele / küsis lastelt ja millal ta rääkis/küsis küsimusi?
- Kas selles, mida te nägite/kuulsite oli midagi üllatavat?
- Kas te kaaluksite niimoodi oma lapsele/lasterühmale ette lugeda? Kui kerge teil oleks seda teha? Kui see ei ole kerge, millist abi ootaksite minult/meilt?

Hindamine

Tabeli lahtrid kirjeldavad koolitusel osaleja õpimappi moodulite ja eesmärgiks olevate pädevuste kaupa.

Pädevused	M1	M2	M3	M4	M5
C1. Ette lugemisega seotud tegevuste plaanimine: kvaliteetsete pildiraamatute valimine ja lugemiskoha ettevalmistamine.			Lisa <u>M3.1a</u> – kommentaarid	Kaks terviklikku plaani (lisa <u>M4.2a</u> – ühe lapsega lugemine ja lisa <u>M4.2b</u> – lugemine lapsega lasterühmas)	
C2. Pildiraamatute ettelugemine a) ühe lapsega ja b) lasterühmaga huviärataval viisil, jälgides lapsi ja näidates üles tundlikkust lapse/laste käitumise osas, et siis oma professionaalset käitumist vastavalt kohandada.		<u>Lisad M2.3a ja M2.3b</u> on täidetud		M4 – kaks videosalvestust (üks ühe lapsega lugemisest ja üks lasterühmaga lugemisest)	
C3. Enesehindamine tegevuse pidevaks parendamiseks.	Lisa <u>M1.1</u> on osaliselt täidetud (alguses)			Lisa <u>M4.7</u> enesehindamine (täidetud)	Lisa <u>M1.1</u> on tervikuna täidetud (lõpus), lisa <u>M1.2</u> (lugeja logi)

<p>C4. Suhtlemine vanematega perekonna kirjaoskuse tähenduse ja olulisuse üle, täpsemalt ettelugemise tavade ja lugemismaterjalirohke keskkonna loomise üle kodus ning nende mõju üle laste kirjaoskuse arenemisele.</p>					<p>M5 – Plakat/reklaamleht, et propageerida vanematele perekonna kirjaoskuse arendamist, lisa <u>M5.2</u> on täidetud</p>
--	--	--	--	--	---

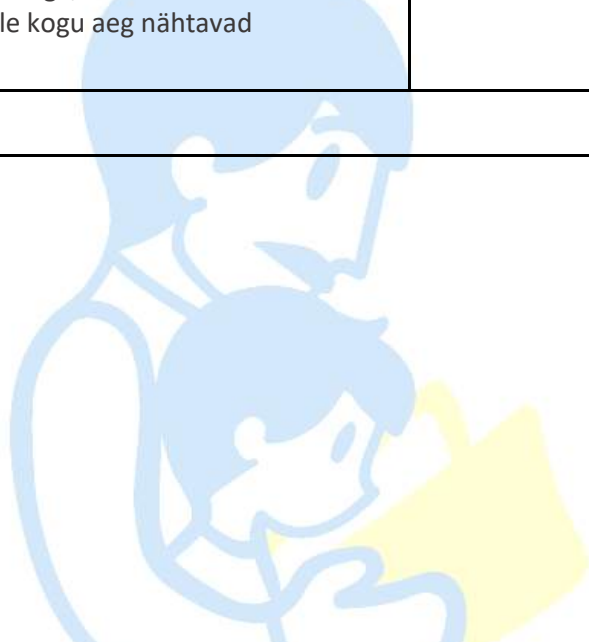

Hindamismaatriks

C1. Ettelugemisega seotud tegevuste plaanimine: kvaliteetsete pildiraamatute valimine ja lugemiskoha ettevalmistamine				
	Suurepärase	Hea	Rahuldav	Algaja
Pildiraamatute kvaliteedi hindamine, kasutades antud kriteeriume	Kasutab vähemalt seitset kriteeriumi ja kõik kommentaarid on asjakohased	Kasutab 5-6 kriteeriumi ja enamik kommentaare on asjakohased	Kasutab 3-4 kriteeriumi ja enamik kommentaare on asjakohased	Kasutab kommenteerimiseks 1-2 kriteeriumi ja/või kommentaarid on pealiskaudsed
Kuupäev ja kommentaarid:				
Ühe lapsega ja lasterühmaga ettelugemisega seotud tegevuste plaanimine	Plaanib ettelugemisega seotud tegevusi hoolikalt, valides eakohaseid pildiraamatuid ja tehes kõik vajalikud ettevalmistused lugemiskoha osas, nii ühele lapsele kui lasterühmale	Plaanib ettelugemisega seotud tegevusi, valides eakohaseid pildiraamatuid ja tehes mõne vajaliku ettevalmistuse lugemiskoha osas, nii ühele lapsele kui lasterühmale	Plaanib ettelugemisega seotud tegevusi, valides mõne sobiva pildiraamatu ja tehes mõne vajaliku ettevalmistuse lugemiskoha osas (kas lasterühmadele või ühele lapsele)	Plaanib ettelugemisega seotud tegevusi, valides vähemalt kaks pildiraamatut
Kuupäev ja kommentaarid:				

C2. Pildiraamatute ettelugemine a) ühe lapsega ja b) lasterühmaga huviärataval viisil, jälgides lapsi ja näidates üles tundlikkust lapse/laste käitumise osas, et siis oma professionaalset käitumist vastavalt kohandada				
	Suurepärase	Hea	Rahuldav	Algaja
Tähelepanekute tegemine lapse	Teeb asjakohaseid tähelepanekuid iga aspekti kohta (sh lisades muid	Teeb asjakohaseid tähelepanekuid iga aspekti kohta (jättes kõrvale	Teeb peamiselt asjakohaseid	Teeb mõningaid tähelepanekuid nii ühe

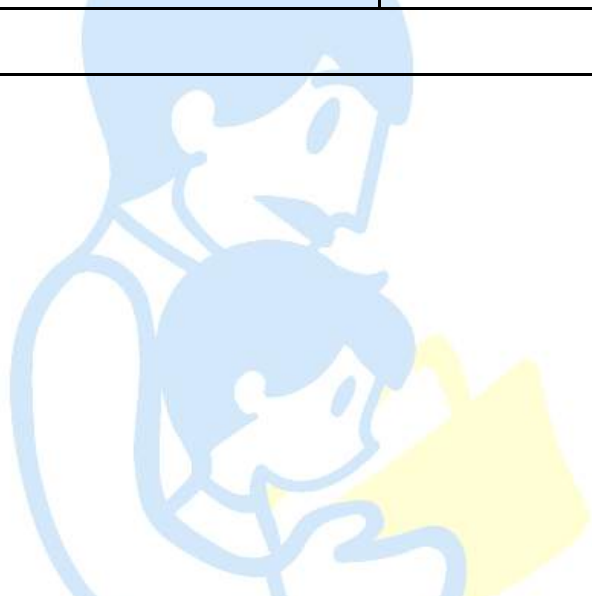
käitumise kohta ühele lapsele ja lasterühmale lugemise ajal	kommentaare) nii ühe lapse kui ka lasterühmaga lugemise ajal	muud kommentaarid) nii ühe lapse kui ka lasterühmaga lugemise ajal	tähelepanekuid nii ühe lapse kui ka lasterühmaga lugemise ajal	lapsega kui ka lasterühmaga lugemise ajal
Kuupäev ja kommentaarid:				
Ettelugemine ühe lapsega	Loeb ette piisavalt elaval, selgel, väljendusrikkal viisil, heas tempos, võimaldades lapsel juhtida kohtumist raamatuga	Loeb ette elaval, selgel, väljendusrikkal viisil, heas tempos, võimaldades aeg-ajalt lapsel juhtida kohtumist raamatuga	Loeb ette elaval, selgel, väljendusrikkal viisil	Loeb ette selgelt ja soravalt, hääletooni muutmine on piiratud
Kuupäev ja kommentaarid:				
Ettelugemine lasterühmaga	Loeb ette piisavalt elaval, selgel, väljendusrikkal viisil, heas tempos, hoolikalt juhtides suhtlust raamatuga ja suhtlust laste vahel, tagades rõõmupakkuva kohtumise raamatuga, mille illustratsioonid on lastele kogu aeg nähtavad	Loeb ette elaval, selgel, väljendusrikkal viisil, heas tempos, kutsudes lapsi raamatuga suhtlema, hoides raamatut nii, et lapsed näevad pilte enamiku ajast	Loeb ette piisavalt elaval, selgel, väljendusrikkal viisil, üritab sageli pilte lastele näidata	Loeb ette selgelt ja soravalt, üritab harva lastele pilte näidata
Kuupäev ja kommentaarid:				

C3. Enesehindamine tegevuse pidevaks parandamiseks				
	Suurepärane	Hea	Rahuldav	Algaja
Oma lugejaidentiteedi üle reflekteerimine	Refleksioonipäevikus on kõik sissekanded (nii alguses kui lõpus) vähemalt ühe lõigu pikkused refleksioonid, mis näitavad kursuse jooksul tajutud arenguprotsessi	Refleksioonipäeviku kõik sissekanded (nii alguses kui lõpus) on refleksioonid, mis näitavad mõningal määral kursuse jooksul tajutud arenguprotsessi	Refleksioonipäeviku enamik sissekanded (nii alguses kui lõpus) on lihtsad vastused, mis näitavad piiratud refleksiooni arengu kohta kursuse jooksul	Refleksioonipäeviku enamik sissekanded (nii alguses kui lõpus) on lühikesed vastused
Kuupäev ja kommentaarid:				
Oma ettelugemise oskuse hindamine	Iga lahter enesehindangu ankeedis on täidetud asjakohaste kommentaaridega, mis on vastava hinnanguga seotud ja väljendavad väga hästi õppija enese tajutud sooritustaset	Iga lahter enesehindangu ankeedis on täidetud kommentaaridega, mis on enamasti vastava hinnanguga seotud ja väljendavad õppija enese tajutud sooritustaset	Enamik lahtreid enesehindangu ankeedis on täidetud ja on mõned asjakohased kokkuvõtavad kommentaarid õppija enese tajutud sooritustaseme kohta	Enamik lahtreid enesehindangu ankeedis on täidetud, kuid puuduvad seosed või kokkuvõtavad kommentaarid
Kuupäev ja kommentaarid:				
Järje pidamine läbiloetud laste pildiraamatute kohta	Tal on üle 20 täieliku ja regulaarselt tehtud sissekande lugeja logis koos väga asjakohaste kommentaaridega	Tal on 11–20 täielikku sissekannet lugeja logis, kõik koos asjakohaste kommentaaridega	Tal on 6–10 täielikku sissekannet lugeja logis koos asjakohaste kommentaaridega	Tal on kuni viis sissekannet lugeja logis koos mõne kommentaariga
Kuupäev ja kommentaarid:				

C4. Suhtlemine vanematega perekonna kirjaoskuse tähenduse ja olulisuse üle, täpsemalt ettelugemise tavade ja lugemismaterjalirohke keskkonna loomise üle kodus ning nende mõju üle laste kirjaoskuse arenemisele

	Suurepärane	Hea	Rahuldav	Algaja
Plakati/reklaamlehe ettevalmistamine, et propageerida vanematele perekonna kirjaoskuse arendamist	Plakat/reklaamleht on väga pilkupüüdev ja sisaldab olulist ning veenvat teavet, et edukalt propageerida perekonna kirjaoskust	Plakat/reklaamleht on pilkupüüdev ja sisaldab olulist informatsiooni perekonna kirjaoskuse kohta	Plakat/reklaamleht kujutab endast head kombinatsiooni kujundusest ja tekstist, mis on oluline perekonna kirjaoskuse propageerimiseks	Plakat/reklaamleht kujutab endast kombinatsiooni kujundusest ja tekstist perekonna kirjaoskuse kohta
Kuupäev ja kommentaarid:				
60-minutilise kohtumise planeerimine vanematega, et tõsta teadlikkust perekonna kirjaoskusest	Plaan näitab põhjalikku mõtlemist kohtumise üle ja see on selgelt keskendunud perekonna kirjaoskust puudutava teadlikkuse tõstmisele konkreetse vanematerühma hulgas, peegeldades arusaamist nende sotsiaal-kultuurilisest taustast	Plaan sisaldab kohtumise olulisi elemente ja on oluline perekonna kirjaoskust puudutava teadlikkuse tõstmiseks	Plaan viitab mõningatele kohtumise elementidele ja sellel on potentsiaali aidata kaasa perekonna kirjaoskust puudutava teadlikkuse tõstmisele	Plaan on üsna pealiskaudne ja segane ning sellel on vähe potentsiaali aidata kaasa perekonna kirjaoskust puudutava teadlikkuse tõstmisele
Kuupäev ja kommentaarid:				

VIITED

- *** (n.d.). Bien parler pur bien lire. Les livres, c'est pour le plaisir ... mais aussi pour ... Fédération nationale des orthophonistes (fno) website. Retrieved from: https://www.fno.fr/wp-content/uploads/2018/11/FormatA3_BasseDef.pdf.
- Boiron, V. (2010). Lire des albums de littérature de jeunesse à l'école maternelle : quelques caractéristiques d'une expertise en actes, *Repères [En ligne]*, 42, mis en Retrieved from: <http://journals.openedition.org/reperes/254>. doi:10.4000/reperes.254.
- Bautier, É, & Goigoux, R. (2004). Difficultés d'apprentissage, processus de secondarisation et pratiques enseignantes : Une hypothèse relationnelle. *Revue Française De Pédagogie*, (148), 89-100.
- Duursma, E., Augustyn, M., & Zuckerman, B. (2008). Reading aloud to children: the evidence. *Archives of disease in childhood*, 93(7), 554-557.
- EUROPEAN COMISSION. (2012). EU High level group of experts on literacy. Doi: 10.2766/34382
- Joigneaux, C. (2009). La construction de l'inégalité scolaire dès l'école maternelle. *Revue française de pédagogie. Recherches en éducation*, (169), 17-28.
- Justice, L. M. & Kadervarek, J. (2002). Using shared reading storybook reading to promote emergent literacy. *Teaching exceptional children*, 34, 8-13.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological bulletin*, 137(2), 267.
- Rateau, D. (2001). Les tout-petits peuvent-ils lire avant d'avoir appris à lire ? *Spirale*, 4, 15-20. doi 10.3917/spi.020.0015
- Sipe, L.R. (2002). Talking back and taking over: Young children's expressive engagement during storybook read-alouds. *The Reading Teacher*, 55, 476-483.
- Terwagne, S., & Vanesse, M. (2008). *Le récit à l'école maternelle: lire, jouer, raconter des histoires*. De Boeck Université.
- Van der Linden, S., & Douzou, O. (2013). *Album [s]*. Éditions De Facto/Actes Sud Junior.

PARTNERITEGA

ULiege

www.equale.uliege.be - Belgia

Asociatia LSDGC

www.alsdgc.ro - Rumeenia

Estonian Reading Association (EstRA)

www.lugemisyhing.ee - Eesti

Centro per lo Sviluppo Creativo Danilo Dolci

danilodolci.org - Itaalia

WWW.READINGMAGIC.EU

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Euroopa Komisjoni toetus käesoleva väljaande koostamisele ei tähenda väljaandes esitatud sisu kinnitamist. Väljaandes esitatud sisu peegeldab vaid autorite seisukohti. Euroopa Komisjon ei vastuta selles sisalduva teabe kasutamise eest.